

МАТЕРІАЛИ
II НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ: ІСТОРІЯ
РОЗВИТКУ, СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

(27-28 березня 2020 р.)

Полтава
2020

УДК 37.01(063)
П 24

П 24 **Педагогічні науки: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень.** Матеріали ІІ науково-практичної конференції (м. Полтава, 27-28 березня 2020 р.). – Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2020. – 112 с.
ISBN 978-966-992-056-0

У збірнику представлені матеріали ІІ науково-практичної конференції «Педагогічні науки: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень». Розглядаються загальні питання теорії та методики навчання, теорії і методики професійної освіти, дошкільної педагогіки та інше.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться педагогічною наукою, а також для широкого кола читачів.

УДК 37.01(063)

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Ворона Л.І. ОСОБЛИВОСТІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВОЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПОЛТАВЩИНИ.....	6
Гобозашвілі А.О. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ	9
Гураль О.І. ПРОФЕСІЙНІ ВМІННЯ ПЕДАГОГА	12
Рябокін А.О. ПЕРЕДУМОВИ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІРЛАНДСЬКОЇ ВЧЕНОЇ ТРАДИЦІЇ	15

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Белінський А.О., Волощук І.А. УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ АБСТРАКТНО-ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ	20
Волощук І.А., Семенко О.В. СИСТЕМА ГЕОГЕВРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З МАТЕМАТИКИ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	25
Калугіна А.І. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ГРАМОТИ.....	31
Ковальова К.О. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГРАФІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ КНИГИ.....	35
Шемчук О.О. ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ.....	40

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Гонтарик Г.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ
ПОСІБНИКІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ 44

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Бадер С.О.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ ОРІЄНТАЦІЙ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ
НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ 48

Богданов Є.П.

РОЗВИТОК НАВЧАННЯ У СФЕРІ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ 53

Гаврилова К.Ю.

ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ
ОСВІТИ ДІЯМ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ 58

Дербак О.А.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ТУРИЗМУ
ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 62

Задоя С.Ю.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ
ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ
У ПРОЦЕСІ БАНДУРНОГО МУЗИКУВАННЯ 64

Піндосова Т.С.

МОВЛЕННЄВА ЗАРЯДКА НА ЗАНЯТТЯХ
З МОРСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 68

Сапогов М.В.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНТЕГРОВАНА
ЗДАТНІСТЬ СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГА 73

Хміль І.Ю.

РОЛЬ МЕДИЧНОГО ПРАВОЗНАВСТВА
У ФОРМУВАННІ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ 77

Шеремет І.В., Челнокова М.С., Василенко К.С., Назаренко Ю.С.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД82

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Шеремет І.В., Челнокова М.С., Василенко К.С., Логош Ю.В.
ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ
ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ СИНДРОМУ ХРОНІЧНОЇ ВТОМИ
ДІТЕЙ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ86

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Горошко М.О., Гузенко І.І.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ89

Захарчук С.В.
ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН.....95

Цянь Кай
ПОТЕНЦІАЛ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ
ГУМАНІСТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ99

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Каленюк К.І., Новак М.І.
СИСТЕМА РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ
ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ103

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Топольник Я.В.
МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ.....107

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Ворона Л.І.

*кандидат педагогічних наук, заступник директора
Комунального закладу «Розсошенська гімназія
Щербанівської сільської ради
Полтавського району Полтавської області»*

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВОЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПОЛТАВЩИНИ

Позашкільна освіта є невід'ємною складовою освітнього простору регіону та важливим спектром системи освіти в Україні. В умовах побудови національної системи освіти, відродження її кращих традицій та надбань, позашкільні навчальні заклади стають невід'ємним компонентом освітньої структури. На позашкільну освіту державою покладається завдання формувати освітнє середовище відкрите для кожної дитини, середовище, яке допоможе дитині розкрити її творчий потенціал, креативність, здібності, системно залучати її до світу мистецтва, спорту, науки та техніки. Відповідно до законів України «Про освіту» [4], «Про позашкільну освіту» позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти [5]. Вона визнається батьками, владою, громадськістю, як необхідна складова розвитку особистості дитини, її громадянського становлення та професійного вибору.

Зклади позашкільної освіти, як доступні заклади освіти (державні, комунальні та приватні), які дають можливість учням отримати додаткові освітні послуги в напрямку здобуття знань, умінь і навичок за інтересами, забезпечують потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістового дозвілля, доповнюють шкільну освіту та створюють позитивне виховне середовище для навчання [1].

Організація позашкілля забезпечує підтримку й розвиток талановитих і обдарованих дітей, формує у дітей принципи здорового способу життя, розвиває здібності дітей, завантажує вільний від навчання час дитини корисними справами та виховними заходами, чим і намагається зменшити бездоглядність дітей, негативний «вплив вулиці». Сучасність, доступність, мобільність, вміння швидко реагувати на виклики часу в інтересах дитини, її родини та суспільства робить позашкільну освіту соціально затребуваною. Доступність, добровільність, різноманітність діяльності, форм та методів навчання в закладах дають можливість долучатися до позашкілля дітям різного віку.

Позашкільна освіта повинна бути постійним об'єктом уваги і підтримки з боку суспільства, як один із важливих факторів розвитку здібностей та інтересів, соціального і професійного самовизначення учнівської молоді. Освітній простір позашкільного навчального закладу є середовищем розвитку й формування людини як творчої особистості, індивідуальності та визначається віковими й індивідуальними можливостями та потребами вихованців. Різноманітність та варіативність навчальних програм відкриває перед вихованцями багато можливостей для зростання і розвитку творчих здібностей та ініціатив, для формування духовних і матеріальних цінностей [3]. Якраз позашкілля, дає можливість самому учневі, родині та вчителю отримати додатковий інструмент визначення уподобань та прихильності до напрямку занять, що в кінцевому результаті може стати основою як професійної діяльності так і домінуючим виховним впливом на формування молоді особистості. Заняття у творчих об'єднаннях, гуртках, студіях, секціях – це не просто зайнятість у вільний від навчання час, чи хобі, а для багатьох дітей це професійне самовизначення, близько 15% абітурієнтів обирають спеціальність під впливом занять у закладах позашкільної освіти, а багато молодих вчених продовжують дослідження розпочаті у Малій академії наук.

На сьогодні заклади позашкільної освіти є потужним ресурсом професійного самовизначення та само ідентифікації вихованців. Звідси виникає потреба забезпечити тісну співпрацю між всіма складовими системи освіти та налагодити взаємодію між закладами

позашкільної освіти професійно-технічними та вищими навчальними закладами регіону. Такий напрям діяльності закладів позашкільної освіти повинен стати пріоритетним напрямом модернізації змісту позашкільної освіти та підвищення її рівня.

Діяльність та функціонування закладів позашкільної освіти організовується відповідно до індивідуальних можливостей, інтересів, здібностей вихованців і здійснюється за різними напрямками позашкільної освіти: художньо-естетичний, науково-технічний, еколого-натуралістичний, туристсько-краєзнавчий, науково-дослідницький, спортивний та інші [3].

Заклади позашкільної освіти Полтавської області за своїми організаційно-правовими формами мають статус комунальної форми власності. Засновником закладів позашкільної освіти регіону є орган місцевого самоврядування (територіальна громада, обласна та районні ради), свою діяльність вони здійснюють під керівництвом департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації. Заклади позашкільної освіти Полтавської області є профільними (забезпечують умови для розвитку природних нахилів та інтересів дітей і підлітків, задоволення їх потреб з певного напрямку діяльності) [2].

Основними цілями педагогічного процесу закладів позашкільної освіти Полтавської області є залучення дітей до творчої, науково-дослідницької діяльності, створення максимальних умов для їх всебічного самоствердження та самореалізації на основі здобутих знань. Варто зазначити, що крім гурткових занять закладами позашкільної освіти проводяться заходи різнопланового спрямування, до яких залучаються вихованці, батьки, громадськість, вчителі закладів загальної середньої освіти, місцеві вищі, органи місцевого самоврядування. Одним із завдань закладів позашкільної освіти є організація та проведення масових заходів з дітьми, під час яких визначається рівень практичної підготовки вихованців, а також забезпечується їх змістове дозвілля, створюються умови для пошуку й підтримки обдарованих учнів. Обласні комунальні заклади позашкільної освіти проводять в регіоні величезні методичні та організаційну роботи (проведення обласних заходів), сприяють становленню різних напрямків позашкільної освіти в громадах та районах області.

Позашкільна освіта Полтавщини ефективно доповнює систему загальної освіти області і сприяє всебічному розвитку учнівської молоді. Але в той же час потребує удосконалення методів на напрямків діяльності, має носити більш охоптивіший характер, сприяти гуртковій роботі в громадах та залучати до її проведення найкращих (найфаховіших) педагогів. В ідеалі, завдяки тісній співпраці обласних комунальних установ позашкільля та обласних вишів, останні мають можливість проводити профорієнтаційну роботу серед обдарованої та галузевоспрямованої молоді.

Список використаних джерел:

1. Биковська О.В. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи. Монографія. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2008. 336 с.
2. Департамент освіти і науки ПОДА офіційний сайт. URL: www.poltav-oblosvita.gov.ua/
3. Позашкільна освіта Міністерство освіти і науки. офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/tag/pozashkilna-osvita>
4. Про освіту Закон України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
5. Про позашкільну освіту Закон України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Гобозашвілі А.О.

магістр,

Полтавський національний педагогічний університет

імені В.Г. Короленка

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Педагогіка вищої школи виникла на базі загальної педагогіки. наука педагогіка, підґрунтя якої заклали древні філософи – «як науки про виховання дітей», пройшла тривалий шлях історичного розвитку. за цей час накопичено значний теоретичний та емпіричний матеріал, чітко сформувався тенденція диференціації педагогічних знань з урахуванням специфіки об'єктів виховання. нині існує чимало систем

навчання й виховання, які охоплюють людей різних вікових груп і професій. окреслено концепцію безперервної освіти й виховання людини, яка ґрунтується на гуманістичних цінностях суспільства.

Педагогіка – наука про педагогічні закономірності, сутність, принципи, методи і форми навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки конкретної людини, колективу в інтересах успішної діяльності. Поява педагогіки пов'язана з першими об'єднаннями людей для спільної життєдіяльності: щоб її здійснювати, проводили відповідну підготовку. як окрема галузь педагогіка сформувалася лише після накопичення загальних і спеціальних педагогічних знань. Педагогіка виявляє найбільш стійкі й істотні зв'язки, залежності між навчанням, вихованням, розвитком і всебічною підготовкою людей та соціальних груп. ці зв'язки й відношення постають як найважливіші і до суспільного життя, і для діяльності необхідні умови, які забезпечують ефективність і раціональність навчально-виховної діяльності. Вивчаючи педагогічні аспекти процесу освіти (самоосвіти), навчання, виховання, самовиховання, розвитку, саморозвитку й професійної підготовки людей до певного виду діяльності, педагогіка вищої школи обґрунтовує принципи, методи та організаційні форми навчально-виховної роботи, рекомендації, правила, прийоми керівництва тощо [3, с. 33-38].

Педагогіка вищої школи має забезпечити реалізацію таких функцій: освітньої, науково-пізнавальної, спонукальної, перетворювальної, прогнозуючої, проєктивної, культурологічної, адаптивної, формуючо-виховної та формуючо-професійної. Педагогіка вищої школи має свій тезаурус і оперує такими основними поняттями: розвиток, навчання, освіта, виховання, професійна підготовка, самовиховання, самоосвіта, педагогічна система, педагогічний процес, педагогічна діяльність та ін.

Між навчанням, розвитком, професійною, морально-психологічною і психологічною підготовкою, освітою й вихованням існують складні та суперечливі взаємозв'язки. На значенневому рівні для їхнього опису в педагогіці існує численний понятійний апарат. До найактуальніших понять належать такі: знання, навички, вміння, прийоми, засоби, методи, форми, педагогічні закономірності тощо [2, с. 6].

Як і будь-яка інша наука, педагогіка складається з методології, теорії, методів і рекомендацій для педагогічної практики, її зміст складається з фактичного матеріалу, здобутого в результаті спостережень, експериментів, досвіду; наукових узагальнень, сформульованих у законах, принципах, теоріях, гіпотезах, що їх перевіряють і підтверджують практикою. Розвиваючись, педагогіка відкидає застарілі й неправильні положення, збагачується новими, які адекватніше відбивають сутність педагогічних явищ. Процес підготовки людей і колективів до успішного розв'язання завдань, його різні аспекти вивчає нині чимало наук: філософія, соціологія, етика, естетика, психологія, фізіологія та ін. До дослідження цього процесу долучилися кібернетика, деякі фізико-математичні й технічні науки. Педагогіка взаємодіє з цими науками (як і з низкою інших галузей педагогіки, використовує їхні відомості, а часом і методи в аналізі явищ, що дає змогу глибше проникати в сутність педагогічного процесу, розробляти об'єктивніші критерії діяльності тих, хто навчає, і тих, кого навчають, а також обґрунтувати точніші практичні рекомендації [1, с. 125-129].

Отже, педагогіка збагачується завдяки розвитку інших наук. Водночас інші науки, досліджуючи своїми методами процес підготовки людей, враховують висновки й рекомендації педагогіки, її можливості.

Список використаних джерел:

1. Беспалько В.П., Татур Ю.Г. Системно-методическое обеспечение учебновоспитательного процесса подготовки специалистов: Уч.-метод. пособие. – М. : Высш. шк., 1989. – 144 с.
2. Кузнецов Б.А. Введение в техническое творчество (Первые шаги в науке): Учеб. пособие. – К. : УМК ВО, 1988. – 88 с.
3. Левківський К.М., Салов В.О. Навчальна книга. Рекомендації до створення: Посібник. – Дніпропетровськ: НГУ, 2002. – 58 с.

Гураль О.І.

викладач,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

ПРОФЕСІЙНІ ВМІННЯ ПЕДАГОГА

Вихідною передумовою та смисловою опорою аналізу підсистеми професіоналізму педагогічної діяльності виступає тлумачення сутності педагогічної діяльності на основі параметра її продуктивності.

Особистісні якості викладача вищого навчального закладу відіграють важливу роль у вихованні і навчанні студентів, оскільки він постійно перебуває у сфері уваги молодих людей. Викладач є для студента і взірцем, і засобом виховного впливу на нього. Студент, наслідуючи викладача, переймає його знання, вміння, манери тощо. Знання педагога, його кращі моральні й вольові якості є потужним засобом переконання і впливу на студента.

Педагогічний професіоналізм – уміння вчителя мислити та діяти професійно. Охоплює набір професійних властивостей та якостей особистості педагога, що відповідають вимогам учительської професії; володіння необхідними засобами, що забезпечують не тільки педагогічний вплив на вихованця, але і взаємодію, співробітництво та співтворчість з ним. Для активного співробітництва з вихованцями вчителю необхідно володіти широким арсеналом інтелектуальних, моральних та духовних засобів, що забезпечують педагогічний вплив на учня. До інтелектуальних засобів належать кмітливість, професійне спрямування сприйняття, пам'яті, мислення, уяви, прояв та розвиток творчих здібностей учня. До моральних – любов до дітей, віра в їх можливості та здібності, педагогічна справедливість, вимогливість, повага до вихованця – все, що складає основу професійної етики вчителя. Духовні засоби – основа його загальної та педагогічної культури.

Педагогічна майстерність – сукупність якостей особистості, які забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога [1].

Складовими професійної майстерності є професійні знання, педагогічна техніка, педагогічні здібності, педагогічна моральність, професійно значущі якості, зовнішня культура.

Професійні знання є фундаментальною основою педагогічної майстерності і охоплюють три блоки навчальних дисциплін: психолого-педагогічні, фахові, соціально-гуманітарні.

Педагогічна техніка передбачає наявність трьох груп умінь: здійснювати навчально-виховний процес, виховну роботу; взаємодіяти зі студентами, управляти ними в процесі різноманітної діяльності; управляти собою, своїм емоційним станом, мовленням, тілом, що виявляється у поведінці. Педагогічні вміння допомагають формуванню професійної позиції викладача, дають змогу отримати результат, адекватний цілям, задумам.

До педагогічних здібностей належать комунікативність, креативність (творчість), рефлексія (аналіз власного психічного стану); перцептивні (здібності до сприйняття нового), інтелектуальні, організаторські. [3]

Педагогічна моральність передбачає гуманістичну спрямованість особистості викладача і охоплює його ціннісні орієнтації, ідеали, інтереси. Втілюється вона в педагогічній позиції викладача, у виборі конкретних завдань навчально-виховного процесу, впливає на взаємини зі студентами, визначає гуманістичну стратегію педагогічної діяльності.

До професійно значущих якостей зараховують доброзичливість, об'єктивність, вимогливість, самостійність, самоконтроль, порядність, оптимізм, наявність педагогічних здібностей. Ці якості підвищують продуктивність та ефективність педагогічної діяльності [2].

Усі ці компоненти-характеристики створюють передумови для перетворення педагогічної діяльності на мистецтво. Досягнення цього є тривалим і складним процесом. У цьому процесі виокремлюють кілька етапів (Р. Піонова):

– Професіоналізм. Ним володіє випускник вищого педагогічного закладу. У процесі самостійної роботи в навчальному

закладі триває його професійне зростання, вдосконалення, але інтенсивніше й цілеспрямованіше. Ефективність цього процесу залежить від установки на самоосвіту і самовиховання, від наявності відповідної програми. Крім того, викладач може вчитися в педагогів-майстрів, аналізувати роботу досвідчених колег, відвідувати семінари, курси, брати участь у наукових і практичних конференціях.

– Педагогічна майстерність. У процесі діяльності психолого-педагогічна культура викладача зростає. Окрім репродуктивної діяльності, він займається педагогічним моделюванням, пошуком нових елементів у навчально-виховному процесі, його вдосконаленням. Одночасно розвиваються педагогічні здібності, якості, збагачується методичний арсенал. Однак розвиток структурних компонентів педагогічної майстерності відбувається нерівномірно. До педагога-майстра звертаються за порадою та досвідом менш досвідчені колеги.

– Педагогічне новаторство. Викладач-новатор вносить принципово нові ідеї у навчально-виховний процес, розробляє нові методичні системи, створює нові педагогічні технології. Внаслідок цього не лише підвищується продуктивність професійної підготовки студентів, а й змінюється якість. Стати педагогом-новатором допомагають високий рівень теоретичної і практичної підготовки, інтелектуальні здібності, творчий склад розуму.

Отже, педагогічний досвід показує, що за наявності доброї професійної підготовленості, педагогічної компетентності, розвинутих особистісних властивостей кожен учитель або викладач може досягнути позитивних результатів у навчанні, вихованні, емоційно-вольовому загартуванні учнів. У цьому контексті доречним буде навести висловлювання Ш. Амонашвілі: «Не бог народжує педагога-майстра. Учителем не народжуються, а стають. Майстерність учителя можна опанувати» [4].

Список використаних джерел:

1. Деркач А.А. Методолого-прикладные основы акмеологических исследований. – М., 1999. – С. 307-308.
2. Зязюн И.А. Основы педагогического мастерства: учебное пособие для высш. уч. заведений / И.А. Зязюн. – К.: Вища школа, 1989. – С. 35, 235, 267.

3. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: підручник для вищих навч. закл. / І.А. Зязюн. – К.: Вища школа, 1997. – С. 35, 79–80.

4. Амонашвили Ш.А. Психологическая основа педагогического сотрудничества: книга для учителя / Ш.А. Амонашвили. – К.: Освіта, 1991. – С. 32, 62, 103.

Рябокін А.О.

аспірант,

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

ПЕРЕДУМОВИ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІРЛАНДСЬКОЇ ВЧЕНОЇ ТРАДИЦІЇ

Монастирська вчена спадщина європейського Середньовіччя виникла не на пустому ґрунті. Після Великого переселення народів у варварській Європі залишилися осередки «вченості», де не лише зберігали колишні пізньоантичні знання, а й пристосовували їх до нових християнських умов. Так, в остготському королівстві була здійснена спроба поєднати римську вчену спадщину з християнським вихованням, яку здійснили Боецій і Кассіодор. У «папському» Римі Григорій I Великий готував своїх ченців до управління державою, культивуючи такі науки, як римське право, економіка та музика. У Вестготській Іспанії Ісидор Севільський відкрив першу єпископальну школу вищого рівня, де вивчали 22 науки (мистецтва).

Проте ці «острівки вченості» в епоху раннього Середньовіччя були нестабільними, території держав невизначеними, Остготія зникла під ударами Візантії, Вестготія – арабів, вчена традиція Риму була достатньо вузькою й обмежувалася латинською граматиною, канонічним правом, економікою та музикою.

А загалом в епоху раннього Середньовіччя «висока» римська освіченість на європейському континенті вже не вважалася однією з вищих чеснот. Їй на зміну прийшла навіть не християнська смиренність, а певною мірою «християнський фанатизм» у вигляді аскези. Про це свідчить поширення по європейському континенту

чернечих орденів. Одним із перших серед них став орден Бенедикта Нурсійського в Монте-Кассіно, за ним послідувало ще відкриття 12 монастирів навколо італійського міста Субіако, які ставили за мету лише високе служіння Христу [2, с. 156-214].

Яким же чином вийшло так, що саме Ірландія («Зелений острів») на початок VIII століття саме Британія продовжувала залишатися одним із провідних локальних осередків, де передавалися унікальні знання, що не зникли від часів пізнього Риму, поєдналися з християнськими традиціями і далі були успішно пересажені на європейський континент? Щоб дати відповідь на таке питання, необхідно здійснити історичний екскурс в минуле на шість століть і переглянути географічні межі завоювань Юлія Цезаря.

Імператор Риму і визначний полководець залишив нам у спадщину твір «Повідомлення про Галльську війну», де детально описав усі свої завоювання в Британії. Та все ж таки Юлію Цезарю не вдалося остаточно підкорити «норовистих» бриттів, його завоювання завершив імператор Клавдій аж через сорок років після подій, описаних у «Повідомленнях про Галльську війну». А кельтські племена Ірландії й після цього продовжували жити вільно, влада Риму на них не розповсюджувалася.

Після того, як воїни імператора Клавдія підкорили бриттів, римські родини почали переселятися до Британії. Поступово латиська мова почала витісняти місцеві діалекти, а культурні і торгівельні зв'язки римлян із «Зеленим островом» призвели до того, що пізньоантична спадщина і латинська «вченість» настільки міцно ввійшли в побут Ірландії, що викоренити їх було практично неможливо [4, с. 89-95].

Загроза варварського нашествия на Галію в IV–V століттях також сприяли ствердженню римських культурних традицій на «Зеленому острові». Жителі Римської імперії, які проживали в Галії, настільки боялися вторгнення германських племен на свої території, що почали спочатку масово тікати в Британію, а звідти – в Ірландію. Як не дивно, але саме Галія була однією із самих перших провінцій Імперії, де християнство ствердилося дуже рано. Прикладом може послужити діяльність святого Мартіна Турського, який започаткував свого часу один із перших прототипів монастирів, а за ним виникли й інші [1, с. 165-171].

Проте розуміння основ християнства Мартіном Турським значно відрізнялося від релігійних засад Бенедикта Нурсійського. Якщо у Бенедикта служіння Богу мало на меті християнську смиренність і навіть «християнський фанатизм» у вигляді аскези, то в розумінні святого Мартіна монастирі повинні були стати культурними центрами кращого зразку пізньоантичної християнської освіченості, узгодженням основ «ученості» та релігійного виховання.

Таким чином, ті сім'ї, які спочатку переселилися з Галії в Британію, а потім помандрували до Ірландії, перевезли сюди й християнську традицію високої монастирської культури. Благодатний ірландський ґрунт архаїчних кельтських традицій на диво цьому сприяв і міцно увібрав у себе все краще від римської ученості й християнського виховання.

Окрім шляхів упровадження римської культурної спадщини на «Зеленому острові», нам необхідно проаналізувати передумови, що сприяли її проникненню й довготривалому життю на Британських островах. До таких передумов відносимо військово-політичні, економічні, соціальні, географічні та культурно-релігійні передумови. Економічні передумови впровадження римської культурної спадщини на «Зеленому острові» полягали в тому, що з розширенням територій Римської імперії на Півночі римське купецтво отримало змогу збувати свої товари на більш широкому ринку, ніж раніше. Британія, яка в перехідну епоху вже мала власне виробництво, не завжди охоче йшла на зустріч римським товарам. А кельтське населення Ірландії, що знаходилося на рівні розвитку воєнної демократії, радо приймало вироби, що раніше для нього були невідомими. Тож, римські родини, які переїжджали на «Зелений острів» проблемою «споживання» продуктивних і промислових товарів. В Ірландії вони могли придбати все те необхідне, що мали на старих територіях [1, с. 180-182].

Соціальні передумови впровадження римської культурної спадщини в Ірландії можна розглядати в двох аспектах. По-перше, імперські родини, які переїжджали на «Зелений острів», відчували себе тут «привілейованою» верствою населення, ніж на батьківщині. Вони були незалежнішими від верховної влади Риму, не підлягали такому жорсткому контролю, як громадяни імперії, котрі

знаходилися на європейському материкау. Ставлення кельтської знаті до імперських прибульців переважно було позитивним (не враховуючи окремих випадків). По-друге, непоодинокими були випадки «змішаних шлюбів», коли чоловіча частина римських родів брала собі в дружини кельток. Стосовно жіночої частини імперських сімей – це траплялося набагато рідше. Тож поступово утворювалася нова соціальна спільнота римо-кельтів, яка вже формувала нову синкретичну культуру [3, с. 111-117].

Географічні передумови розповсюдження римської освіченої культури на території «Зеленого острова» полягали у відносно локальному положенні Ірландії від європейського континенту. Окрім того, цей невеликий острів недарма отримав назву «зеленого» через велику кількість непрохідних лісів, у яких легко можна було зникнути в разі військової небезпеки. Обстановка на острові на рубежі IV–V століть була відносно стабільною і спокійною. У 432 році до Ірландії прибув бритт римського походження Патрік, якого пізніше визнали святим. Патріку вдалося повернути на християнство значну кількість кельтської спільноти.

Таким чином, для формування ірландської вченої традиції на засадах пізньоримської спадщини склалися військово-політичні, економічні, соціальні, географічні та культурно-релігійні передумови, що сприяли поширенню пізньоримських і ранньохристиянських культурних напрацювань на «Зеленому острові». Шляхи проникнення пізньоримської спадщини в Ірландії вели з Галії до Британії, а пізніше в пошуках безпеки – на «зелений острів». Така міграція римських родин стала можливою завдяки військовим завоюванням Юлія Цезаря та імператора Клавдія. Пізньоримська спадщина на ті часи більшою мірою вже втратила своє класичне античне ядро і представляла собою поєднання культурних імперських традицій і здобутків раннього християнства. Проте якимось дивом у ній збереглися основи грецької писемності, яку перейняли ірландські ченці. Пізня римська освічена традиція проникала в усі сфери життя Ірландії поступово, завдяки формуванню високої монастирської культури, в ході якого спостерігалися такі явища, як тенденція до локалізації та усамітненості ірландських монастирів на початковому етапі,

тенденція до синкретичного поєднання гало-римської та ірландської культурних традицій, зворотна тенденція у прояві кельтської культури у християнський період, тенденція до просвітницької діяльності ірландських ченців на європейському континенті.

Список використаних джерел:

1. Гуревич А.Я. Проблемы средневековой народной культуры Арон Яковлевич Гуревич. Москва : Наука, 1981. 358 с.
2. Добиаш–Рождественская О.А. Духовная культура Западной Европы IV–XI вв. Ольга Антоновна Добиаш–Рождественская. Культура западно-европейского средневековья. Москва : Наука, 1987. С. 156–214.
3. Жильсон Э. Философия в средние века: от истоков патристики до конца XIV века Этьен Жильсон. Москва : Мысль, 2004. 234 с.
4. Зарубежная литература средних веков [сост. В.И. Пуришева]. Москва : Просвещение, 1974. 394 с.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Белінський А.О.

студент фізико-математичного факультету;

Волощук І.А.

*кандидат педагогічних наук, старший викладач;
Криворізький державний педагогічний університет*

УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ АБСТРАКТНО-ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ

На сьогодні значно збільшилась швидкість інформаційного обміну. З бурхливим вибухом в області інформаційних технологій та появою нових способів передачі інформації сформувалась нова візуальна культура, що висуває особливі вимоги до діяльності педагогів.

Сучасний виток у розвитку науки та освіти характеризується інтенсивним пошуком у використанні простих та компактних дидактичних засобів візуалізації різноманітних об'єктів оточуючого та абстрактного світу, що необхідні для підтримки навчально-пізнавальної діяльності (рисунок, символи, схеми, графи, діаграми, таблиці, матриці і т. д.). Інформаційна насиченість сучасного світу передбачає спеціальну обробку навчального матеріалу перед тим, як представити його учням. Для вирішення цієї задачі викладач має володіти не лише вміннями пошуку, аналізу та обробки навчального матеріалу, але й його грамотного представлення. Одним з найважливіших вмінь педагогів, що прагнуть до педагогічних інновацій, має бути вміння візуалізації учбової інформації.

Дидактична значимість використання засобів візуалізації виявляється, перш за все, у реалізації принципу наочності у навчанні. Виникає необхідність у створенні принципово нових інструментів та методів навчання і наочного представлення, що будуть опиратися не лише на вербально-монологічний виклад навчального матеріалу, але й

на можливість просторового оперування і маніпулювання тими об'єктами, що сприймаються учнем; не приведуть до розладів психічної рівноваги; формуватимуть навички просторового (матеріалізованого й абстрактного), тобто візуального мислення й спонукатимуть учнів до розумової і пізнавальної діяльності.

Поява нових методів і засобів навчання не означатиме відмову від попередніх, а навпаки, прийняття як нових, так і усталених видів наочного представлення, що відіграють суттєву роль у вирішенні багатьох педагогічних задач сьогодення. Але аби цей засіб міг бути інтегрований в організацію навчання і стати новим регулятором у ході педагогічного процесу, він має володіти такими візуально-прийнятними властивостями як системність, структурованість, зв'язність і компактність. У навчанні з використанням інформаційно-комунікаційних технологій інтерактивність наглядних засобів на основі мультимедійних технологій дає змогу як учням, так і вчителю активно взаємодіяти, керувати представленням інформації, визначати послідовність використання фрагментів інформації, змінювати, доповнювати чи зменшувати її об'єм. Отже, інтерактивність покращує когнітивні властивості освітнього процесу, привносить ігрові та дослідницькі компоненти у навчальну роботу, спонукає учнів до всебічного аналізу властивостей досліджуваних об'єктів та процесів [8]. Також, згідно дослідженням нейропсихології, навчання є ефективним тоді, коли потенціал мозку людини розвивається через подолання інтелектуальних труднощів при встановленні представлених закономірностей [2].

Мислення – це пізнавальна діяльність людини [12], у ході якої людина перероблює факти, інформацію та емоції у цілісне і впорядковане знання. Воно є опосередкованим і узагальненим способом відображення дійсності у мозку людини [14]. Як зазначає видатний психолог О.М. Леонтьєв [10], мислення – це процес, під час якого людина отримує знання про істотні властивості, зв'язки і відношення об'єктивної реальності, допомагає у процесі пізнання здійснити перехід від явища до його суті, що робить цей процес вищим рівнем людського пізнання.

Абстрактне мислення – це особливий тип мислення, властивий лише людині і дозволяє індивіду абстрагуватися від неіснуючих

деталей предметів або явищ, виокремлюючи найбільш важливі та характерні ознаки. Абстрактне мислення дозволяє людині знаходити нестандартні шляхи для вирішення тієї чи іншої проблеми, нетривіальні підходи до вирішення навчальних, практичних та професійних задач, здійснювати відкриття [1; 11].

При абстрактному мисленні людина оперує різними поняттями та покладається на свій попередній досвід. Багато явищ, що протікають у нашому світі, не можна досягнути зором, слухом чи дотиком (а про деякі взагалі можна сказати, що вони не існують як такі). Але подібні явища є частиною людського існування, тому повинні мати деяку форму. Абстрактне мислення дає можливість відволіктись від чуттєвого пізнання, зафіксувавши даність предмету в сукупності чуттєвих образів і сигналів. З цього випливає, що абстрактно-логічне мислення не віддаляє нас від предмету, а наближає до нього через логічні операції, які дозволяють систематизувати та конкретизувати інформацію про предмет, виділяти суттєві зв'язки, що властиві цьому предмету [9].

Абстрактно-логічне мислення проявляється не менш явно, коли організуємо плани і ставимо перед собою цілі, починаємо чогось прагнути. Задля досягнення поставленої мети ми розробляємо стратегію, складаємо алгоритм, розбиваємо задачу на підзадачі. Оперуючи різними видами абстракцій, ми можемо відбирати з оточуючого світу те, що неможливо розпізнати за допомогою органів чуттів.

Абстрактне мислення корисне в тих ситуаціях, коли людина не може знайти вихід (інтелектуальний глухий кут). В силу відсутності інформації або знань людина змушена міркувати, припускати, доводити. Якщо абстрагуватися від ситуації з її конкретними деталями, тоді можна помітити такі закономірності, які не розглядалися до цього.

Для досягнення успіху у формуванні загальної професійної компетентності учнів необхідно визначити ті педагогічні умови, що будуть сприяти освітньому процесу і тим самим забезпечувати підвищення якості професійної підготовки. Ще Л.С. Виготський зазначав, що треба «засдалегідь забезпечити умови, необхідні для

розвитку психічних якостей, які ще не дозріли для самостійного функціонування» [3].

При відборі оптимальної програми для максимально ефективного навчання мають бути виконані наступні умови:

- відбір та побудова змісту програми, що має враховувати не лише специфіку предмету, що викладається (наприклад, інформатики), але й зміст уроку, виходячи з його теми;

- відбір та побудова змісту програми, що враховує індивідуальні особливості кожного учня;

- зміст комп'ютерної програми має носити проблемний, дискусійний характер;

- має враховуватись ліміт навчального часу, що виділяється на вивчення дисципліни.

Для виявлення і розвитку пізнавальних здібностей учнів, а також для формування у них критичного та абстрактного мислення, мають використовуватись наступні технологічні можливості подачі інформації: текстові, графічні матеріали, мультимедійні засоби, комп'ютерна геометрія та графіка. З точки зору психології важливо, аби на уроках із залученням мультимедійної техніки й комп'ютерних програм, використовувався такий інтерфейс, що стимулюватиме учня до навчання. Відомо, що результат власної праці викликає лише позитивні емоції, що мотивує до подальших відкриттів. Оскільки для засвоєння матеріалу кожна людина відбирає власну методику навчання і запам'ятовування, то ІКТ створюють великі можливості, у порівнянні з робочим зошитом і книгою, що дозволяє реалізувати різні ергономічні вимоги.

Ще одна педагогічна умова, що сприяє використанню засобів візуалізації на уроках інформатики—диференційований підхід до учнів. Він передбачає всебічне врахування можливостей, бажань, мотивів, інтересів і переваг тих, кого ми навчаємо. На думку вітчизняного основоположника теорії розуміння особистості С.Л. Рубінштейна, гуманістична парадигма передбачає, що «відбір технологій має покладатися не лише на вибір соціуму, але й на індивідуальні властивості учня» [13]. Таким чином, педагогічна взаємодія дасть очікуваний результат тільки тоді, коли вона опиратиметься на психофізіологічні можливості особистості.

Вчитель має розуміти інтелектуальний рівень, особливості психіки і фізіології тих, для кого він проводить урок.

Важливою є інтеграція комп'ютерних програм із традиційними засобами навчання. Під засобами навчання розуміють матеріальний або ідеальний об'єкт, що використовується вчителем й учнями у ході освітнього процесу. До таких засобів відносять підручники, навчальні посібники, дидактичні матеріали, книги-першоджерела, текстовий матеріал, моделі, різні види наочностей, технічні засоби навчання, лабораторне обладнання.

Таким чином, варто зазначити, що для досягнення певних результатів у навчанні та для активізації розумової діяльності учнів під час уроку необхідно інтегрувати комп'ютерні навчальні програми з традиційними засобами навчання, оскільки використання лише комп'ютерних засобів не дає можливості реалізувати такі важливі функції вчителя як комунікативна та керівна, які полягають у корекції та доповненні навчального матеріалу у ході ознайомлення учнів з ним.

Список використаних джерел:

1. Александров И. О. К обоснованию конструкта «Оперирование абстракциями» / И. О. Александров, Н. Е. Максимова // Тезисы докладов шестой международной конференции по когнитивной науке Калининград, 2014. – С. 115–117.
2. Бабаева В.В. Реализация инновационных технологий в процессе подготовки будущих преподавателей профессионального образования [Интернет-источник] // Молодой ученый, – 2012. – № 8. – С. 306–308. – Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/43/5169/>
3. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. – Москва : Изд-во АПН РСФСР, 1960. – С. 55.
4. Власов Д. В. Формирование понятий в мышлении: психологические аспекты / Д. В. Власов // Научные проблемы гуманитарных исследований. – 2009. – № 8. – С. 132–138.
5. Гурьянов А. С. Принцип восхождения от абстрактного к конкретному как основа теоретического мышления / А. С. Гурьянов // В мире научных открытий. – 2013. – № 3.4(39). – С. 264–282.
6. Зуева И. О. Соотношение конкретного и абстрактного в психологии мышления и педагогической дидактике / И. О. Зуева // Психология XXI века: психология и современные проблемы образования: сборник статей по

матеріалам ІХ міжнародної науково-практичної конференції молодих учених. – Санкт-Петербург, 2014. – С. 308–315.

7. Иойлева Г. В. Предметные и сущностные представления мышления / Г. В. Иойлева // Глобальный научный потенциал. – 2015. – № 3(48). – С. 67–70.

8. Калиниченко А. В. Интерактивные электронные дидактические средства с когнитивной визуализацией [Интернет-источник] / Научно-технический вестник информационных технологий, механики и оптики. – 2017 – Т. 17 – № 2 – С. 359–364.

9. Конверський А. Є. Логіка: підручник. : 2-ге вид., випр. / А. Є. Конверський. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. – 391 с.

10. Леонтьев А. Н. Діяльність. Свідомість. Особистість / А. Н. Леонтьев. – Москва : Сенс, 2005. – 352 с.

11. Митина О. В. Математические методы в психологии : практикум : [учеб. пособие] / О. В. Митина – Москва : Аспект-Пресс, 2008. – 238 с.

12. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание / С. Л. Рубинштейн. – Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 120 с.

13. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – Санкт-Петербург : Питер, 2006. – 720 с.

14. Чупахин И. Я. Формальная логика / И. Я. Чупахин, И. Н. Бротский. – Ленинград : Ленинградский университет, 1977. – 357 с.

Волощук І.А.

кандидат педагогічних наук, старший викладач;

Семенко О.В.

*студентка фізико-математичного факультету,
Криворізький державний педагогічний університет*

СИСТЕМА ГЕОГЕВРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З МАТЕМАТИКИ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Інтеграція України в світовий освітній простір вимагає від системи національної освіти постійного вдосконалення та оновлення, пошуку ефективних шляхів підвищення якості навчання, розвитку ключових компетентностей, зокрема дослідницьких, у випускників середніх навчальних закладів.

Одним з основних завдань загальної середньої освіти в Україні є формування особистості учня, розвиток його здібностей і обдарувань, наукового світогляду [1] – особистості, яка здатна творчо мислити, швидко засвоювати нові знання та вміти їх застосовувати до розв’язання нових нестандартних ситуацій.

Як зазначено в Прогнозі концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років, освіта має перетворитися на ефективний важіль економіки знань, на інноваційне середовище, в якому учні отримують навички і вміння самостійно оволодівати знанням протягом життя та застосовувати набуті знання в практичній діяльності. Освіта має продукувати особистостей, здатних забезпечити прискорене економічне зростання і культурний розвиток країни, свідомих, суспільно активних громадян, конкурентоспроможних на європейському і світових ринках праці. Освіта має стати реальною гарантією забезпечення високих соціальних стандартів [2].

Перспективним напрямом реалізації поставлених завдань є формування в учнів старших класів дослідницьких компетентностей на уроках математики на основі цілеспрямованого використання у процесі навчання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що створить умови для розвитку креативного мислення учнів, умінню нестандартно розв’язувати математичні задачі, підвищенню мотивації навчання, оволодіння засобами наукового пізнання та опанування логіки дослідницького пошуку, здатності опрацьовувати та трансформувати отримані відомості до потреб навчання, передбачити вірогідні наслідки прийнятих рішень.

У зв’язку з вище зазначеним, предметом дослідження обрано формування дослідницьких компетентностей, а мета дослідження – розробка моделі формування дослідницьких компетентностей учнів на уроках математики засобами СДМ GeoGebra та апробація її в системі освіти старшої школи.

Для досягнення мети були поставлені завдання, розв’язання яких виконувалося в таких напрямках: аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження; обґрунтування моделі формування дослідницьких компетентностей на уроках математики; формування дослідницьких компетентностей учнів на основі використання системи комп’ютерної математики GeoGebra; розробка

та проведення уроків, що відображають ефективність визначеної методики.

Перше тлумачення поняття «компетентність» належить Дж. Равену. На думку вченого, компетентність – це специфічна здатність, необхідна для ефективного виконання конкретної дії в певній предметній галузі, що включає вузькоспеціальні знання, особливого роду предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії [4]. Деякі компоненти компетентності можна віднести до когнітивної сфери, інші – до емоційної. Ці компоненти можуть бути взаємозамінними в якості складової ефективної поведінки [3].

Узагальнюючи всі визначення поняття компетентності, ми вважаємо, що *дослідницька компетентність учня з математики* – це здатність особистості до цілеспрямованої навчальної дослідницької діяльності з метою набуття ґрунтовних математичних знань, умінням використовувати ці знання для розв’язання практичних та теоретичних завдань методами математичного моделювання, шляхом використання у процесі дослідження систем комп’ютерної математики.

На основі проаналізованих джерел ми побудували модель формування дослідницьких компетентностей на уроках математики із використанням системи GeoGebra.

До засобів, що доцільно використовувати у процесі формування дослідницьких компетентностей можна віднести систему динамічної математики GeoGebra.

GeoGebra – вільно розповсюджений пакет комп’ютерної математики, що поєднує можливості динамічної геометрії з аналітичними обчисленнями. Система динамічної геометрії GeoGebra розробляється М. Хохенвартером мовою програмування Java. Оскільки GeoGebra має зручний та простий у використанні інтерфейс, локалізований користувачем, то й застосування його в процесі навчання не викликає труднощів в учителів та учнів.

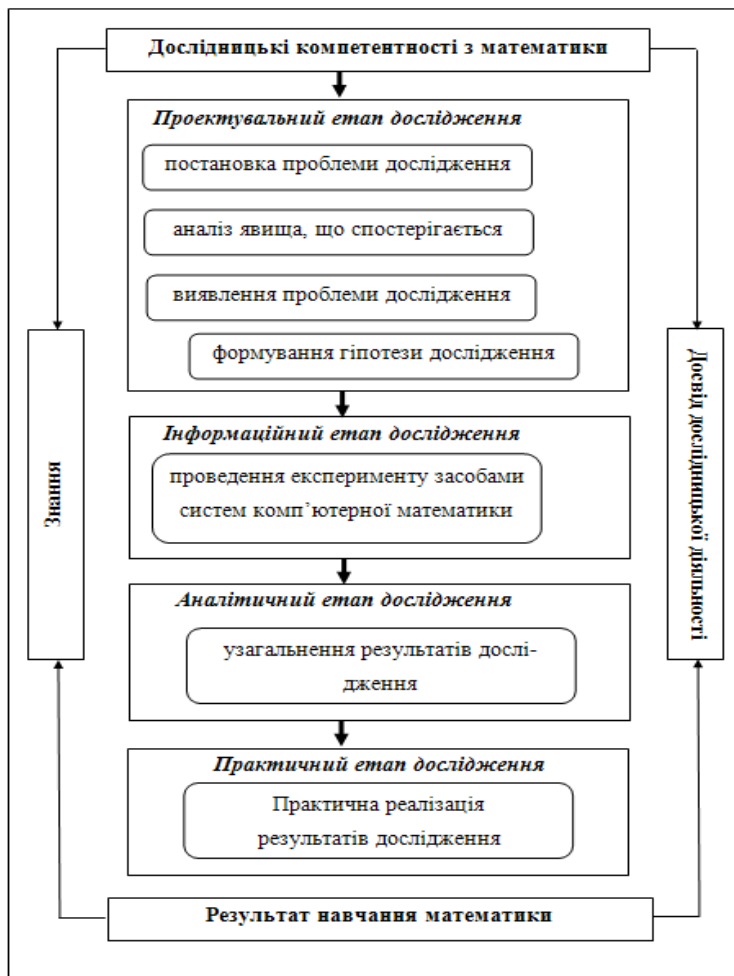

Рис. 1. Модель формування дослідницьких компетентностей

Розглянемо приклади використання СДМ GeoGebra у процесі вивчення алгебри. Так, вивчаючи тему «Застосування похідної для знаходження проміжків монотонності функції», учні самостійно будують графіки функцій та досліджують поведінку дотичної до графіка, а також визначають знак похідної в будь-якій точці графіка. Це дає можливість учням без допомоги вчителя сформулювати

ознаки зростання і спадання функцій, алгоритм знаходження проміжків монотонності функцій.

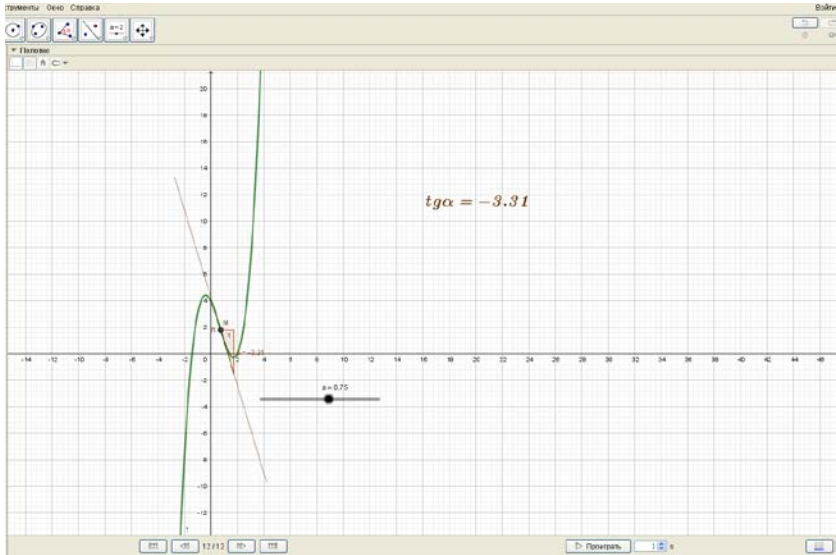

Рис. 2. Дослідження функції засобами GeoGebra

На уроках геометрії використання системи Geogebra також доцільне, зокрема при вивченні теми «Об'єм піраміди». Наприклад, учні будують трикутну призму і засобами GeoGebra обчислюють її об'єм. Потім в цій призмі знаходять три рівновеликі піраміди і визначають їх об'єми, переконуючись в тому, що об'єм кожної піраміди дорівнює одній третій об'єму призми. На основі зроблених досліджень учні роблять такий висновок: «Об'єм піраміди дорівнює одній третині добутку площі її основи на висоту: $V = \frac{1}{3} S_{\text{осн.}} h$ ».

Варто зауважити, що формування дослідницьких компетентностей у процесі навчання математики є тривалим за часом процесом і залежить від багатьох факторів, але правильно організований процес навчання сприяє формуванню ґрунтовних знань з математики.

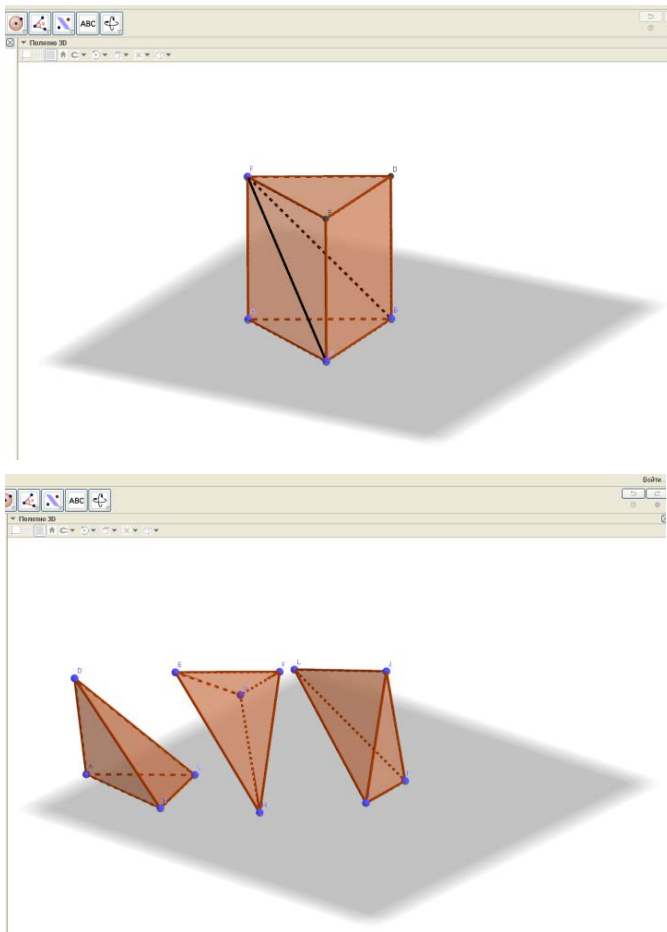

Рис. 3. Ілюстрація формули об'єму піраміди

Отже, створення умов для учнів у процесі навчання математики використовувати різноманітні інформаційно-комунікаційні технології сприяє формуванню в них ІКТ-компетентностей, що є підґрунтям для їх подальшого використання у процесі навчання й вивчення інших дисциплін, та відповідає основній навчальній парадигмі сучасної освіти – навчання впродовж життя.

Список використаних джерел:

1. Про загальну середню освіту : Закон № 651-ХІV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – 13.05.1999. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
2. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Джон Равен. [Пер. с англ.]. – М. : Когито-Центр, 2002. – 396 с.
3. Равен Дж. Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждения, перспективы. / Джон. [Пер. с англ.]. – М. : Когито-Центр, 2001. – 142 с.
4. Рашевська Н. В. Формування математичних компетентностей студентів технічних університетів на основі дослідницького підходу / Н. В. Рашевська // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» : збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Випуск 28. – Том 1. – С. 254–259.

Калугіна А.І.

студентка,

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ГРАМОТИ

З перших днів навчання в школі звичні дітям форми життєдіяльності змінюються новими. В цей час багато першокласників зазнають значних труднощів – для них ігрова діяльність ще не втратила актуальності. Але соціум вже вимагає від них якісної і відповідальної навчальної діяльності. Саме через це дитина перебуває в суперечливій ситуації: ведуча форма життєдіяльності ще не зникла, а нова – навчальна, витісняє її. Звідси й виникає нелюбов до навчальної діяльності. Вирішити цю проблему допоможе використання в освітньо-виховному процесі ігрових технологій.

Як слушно зазначає Н.В. Кудикіна, використання ігрової діяльності з метою оптимізації навчання зумовили необхідність створення ігрової технології. Ігрова навчальна технологія – це

системний спосіб організації навчання, спрямований на оптимальну побудову навчально-виховного процесу та реалізацію його завдань. Він заснований на діяльнісному підході, що забезпечує школяреві позицію суб'єкта власного учіння, інтенсифікацію знань і вмій учнів з метою використання їх у нестандартних умовах [2, с. 90].

О.О. Репринцева пояснює, що сучасні дослідження в області дидактики, звертаючись до ігрових форм навчання, вбачають в них можливості ефективної взаємодії педагога і учнів, продуктивні форми спілкування з елементами змагання, безпосередності, продуктивної діяльності. Гра створює умови для зосередженості, самостійного мислення, мотивованого пізнання. Ігровий навчальний процес здатний залучити до активного пізнання навіть пасивних дітей, здатних в умовах гри докладати всіх зусиль, щоб постояти за команду [4, с. 196].

О.Я. Савченко вважає головними умовами ефективності застосування ігор – органічне включення в навчальний процес; захоплюючі назви; наявність справді ігрових елементів, зокрема зачинів, римування; обов'язковість правил, які не можна порушувати; використання лічилок; емоційне ставлення самого вчителя до ігрових дій. Використовуючи конкретну гру надто часто, виникає небезпека втрати інтересу дітей до неї, бо зникає новизна. У цьому разі, лишаячи незмінними ігрові дії, в зміст треба вносити щось нове: ускладнювати правила, змінювати предмети, включати елементи змагання, починати гру з несподіваної лічилки або ігрового зачину. Пояснення вчителя під час проведення гри має бути лаконічним і зрозумілим, пробуджувати інтерес. І чим молодші учні, тим доцільніше не тільки пояснювати, як грати, а й показувати, як це робити [5, с. 220].

І.П. Подласий виділяє такі основні вимоги, які повинні дотримуватися вчителі при плануванні і проведенні дидактичних ігор:

- гра повинна органічно впливати з логіки навчально-виховного процесу, а не бути до нього штучно прив'язаною;
- містити дійсно ігрові елементи;
- мати обов'язкові правила, які не можна порушувати;
- містити лічилки, риму, вірші, які краще і легше запам'ятовуються в хоровому виконанні [3, с. 198].

Як зазначає О.Я. Савченко, на уроці доцільно використовувати такі дидактичні ігри, організація яких не потребує багато часу на приготування обладнання, запам'ятовування громіздких правил. Перевагу слід надавати тим іграм, які передбачають участь у них більшості дітей класу, швидку відповідь, зосередження довільної уваги.

Широкі можливості у початковій школі, особливо в перших других класах, є для проведення ігор-занять та ігор-вправ. На уроках навчання грамоти, наприклад, за допомогою гри-вправи «Чарівний мішечок» можна закріплювати різноманітні вміння й навички. Набір предметів у мішечку, звичайно, не випадковий. Він щоразу змінюється залежно від мети навчання: це можуть бути іграшки, в назвах яких є літери, склади, які зараз вивчаються, дрібні речі, які треба описати, тощо [5, с. 219].

На думку М.А. Гузик, гра буде успішною при дотриманні ряду необхідних умов:

- оперативності гри, що не допускає втрати інтересу і втоми учнів;
- почуття міри щодо часу, відведеного на гру, і кількості ігрових моментів;
- виразності гри, яка передбачає наявність емоційного початку, вміння вчителя включитися в ігрову діяльність;
- матеріального забезпечення гри (підготовка друкованих матеріалів, карток, прапорців);
- наявності досвідченого ведучого, який добре знає правила і хід гри [1, с. 176].

Дослідження О.Я. Савченко дали можливість виділити оптимальні способи використання ігрової діяльності в системі уроків:

- весь урок будується як сюжетно-рольова гра;
- уроки-мандрівки;
- під час уроку як його структурний елемент;
- під час уроку кілька разів створюються ігрові ситуації (за допомогою казкового персонажа, іграшки, незвичного способу постановки завдання).

Підбиття підсумків гри в зв'язку з такою віковою особливістю дітей, як нетерплячість, бажання відразу дізнатися про результати діяльності, проводиться відразу після її закінчення. Це може бути підрахунок балів, визначення команди переможниці, нагородження дітей, які показали найкращі результати. При цьому слід тактовно підтримати й інших учасників гри. Різноманітність ігрових засобів створює широкі можливості для того, щоб учитель міг вибрати саме таку гру, яка найбільше відповідає меті уроку [5, с. 217].

Отже, завдяки ігровим технологіям на уроках активність учнів підвищується, з'являється інтерес до предмета, бажання пізнавати нове. Ігрові технології поміщають дитину в ситуацію успіху, дають віру в свої сили. Граючи, діти розуміють, як застосовувати отримані знання в житті. Це значить, що використання ігрових технологій на уроках є дуже важливим.

Список використаних джерел:

1. Гузик М. А. Игра как феномен культуры: учеб. пособие / М. А. Гузик. – Москва: Флинта, 2012. – 268 с.
2. Кудикіна Н. В. Психолого-педагогічне забезпечення ігрових технологій навчання у початковій освіті // Сучасні технології навчання в початковій освіті: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2006. – С. 90-92.
3. Подласый И. П. Педагогика начальной школы / И. П. Подласый. – М.: Владос, 2008. – 474 с.
4. Репринцева Е. А. Педагогика игры: теория, история, практика. / Е. А. Репринцева. – Курск: Изд-во Курск, 2005. – 421 с.
5. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. Підручник для студентів педагогічних факультетів / О. Я. Савченко. – К.: Абрис, 1997. – 389 с.

Ковальова К.О.

студентка,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГРАФІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ КНИГИ

Художньо-графічне оформлення книг є важливою складовою художньої освіти майбутнього художника педагога, а також професії як ілюстратор. Саме тому розвиток графічних здібностей студентів є актуальним завданням, що потребує науково-методичного дослідження.

Графічне оформлення книг є комплексною наукою, що поєднує у собі знання стилізації (будь-то персонаж, об'єкти чи пейзаж), композиції, практичного кольорознавства, історії, анатомії (людин, тварин та інших створінь), теорії мистецтва та психології. До наукового і практичного осмислення проблеми долучалися: Б.О. Дехтерьов, Є.М. Рачев, Л.В. Володимирський, Е.И. Чарушин, К.Т. Білібін, І.Я. Семенов, Б. Поттер, Є. Гапчинська, Е. Дзюбак, І. Русінек, П. Итагаки, Х. Масіма, Ю. Томофудзі та інші.

Проблеми фахової підготовки майбутніх педагогів досліджувалися багатьма вченими. Це питання досі залишається актуальним у наукових роботах, де розкриваються його психолого-педагогічні та професійні аспекти. Наприклад, виявлені загального процесу навчання студентів у закладах вищої освіти та розвитку творчості особистості у працях вітчизняних учених, таких як О. Шевнюк [3], М. Кириченко [4] та висвітлені аспекти художньо-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Питання підготовки фахівців з художньої графіки окреслено у наукових роботах Я. Твердохлібової [5].

Метою статті є визначити основні сучасні тенденції книжкової ілюстрації як основи професійної майстерності майбутнього художника-педагога, а також запропонувати навчання, направлене на ефективний розвиток здібностей студентів в області книжкової графіки.

На наш погляд, книжково-графічна підготовка майбутнього художника-педагога вирішує наступні завдання: засвоєння нових сучасних методів ілюстрації, вплив кольору на психологічне сприйняття усієї композиції, графічні техніки та їх особливості, скетчинг, створення власного стилю малюнка, вивчення роботи із графічним планшетом, шрифти та їхні різновиди у книжковій графіці тощо.

Засвоєння тематичних, психологічних, графічних і символічних аспектів книжкової графіки нерозривно пов'язане з професійно-оціночними знаннями, а саме: вмінням імпровізувати, відчувати, передавати певне емоційне звертання до читача, аналізувати композиційну, графічну та колористичну складову роботи, характер колірних поєднань та їх кінцевого впливу на читача. Без цих навичок художник-студент не отримує повноцінної книжково-графічної підготовки, що сповільнить швидкість і рівень якості його навчання протягом усього курсу.

Одним із основних завдань книжково-графічної підготовки є навчання вмінню створювати ілюстрації з гармонійною композицією колірної атмосферою та настроєм, цікавим авторським стилем. Досягається це завдяки постійній практиці, досвіду творчої діяльності та комплексній графічній і колористичній підготовці. Ці завдання вирішуються за допомогою комплексного навчання книжковій графіці, вивчаючи яку ми поєднуємо знання композиції, колористики, живопису та графіки, і разом вони відкривають нові можливості для подальшого вивчення книжкової графіки та її різновидів. Як вважав І. Іттен: «...у першу чергу, в учнях необхідно розвинути підвищену чутливість до кольору. Без попереднього інтенсивного вивчення можливостей кольору і практичних занять з пензлем і фарбами не можна отримати ніяких надійних результатів» [1, с. 25].

Методика книжково-графічної підготовки спрямована на навчання вмінню створювати ілюстрації, в яких буде гармонія композиції та кольору, настрою та цікавий авторський стиль. Кінцевий результат досягається завдяки постійній практиці, досвіду творчої діяльності та комплексній графічній і колористичній підготовці. Завдання навчання вирішуються на основі взаємодії дисциплін композиції, колористики, живопису та графіки.

Система завдань з графічного оформлення книги має бути побудована таким чином, щоби надати необхідний досвід для майбутнього фахівця. Завдання мають бути поділені на теоретичні та практичні. Теоретичні завдання дають змогу ознайомитись із курсом, зрозуміти стандарти і вимоги, визначити основні поняття, ознайомитись з прикладами. Практичні завдання, побудовані за принципом «від простого до складного», передбачають певний комплекс вправ і робіт, і фінальну творчу роботу. Система практичних завдань передбачає освоєння нового матеріалу, набуття нових навичок, роботи з різноманітними матеріалами, техніками і ознайомлення з графічними прийомами. Під час підготовки до творчої роботи студенти мають закріпити отриману теоретичну інформацію, виконуючи певний список пробних і технічних завдань. Виконання оформлення книг передбачає не тільки роботу із графічними матеріалами такими як гелеві ручки, олівець, туш, кулькові ручки, перо, але й може комбінуватись із живописними матеріалами, наприклад із аквареллю, акрилом, гуашшю, аквареллю, чи маслом [2]. Важливо також працювати з використанням сучасної техніки (ноутбук і графічний планшет) під час створення обкладинки, розвороту, шрифтів, ілюстрацій та інших елементів оформлення книги у різноманітних графічних програмах, таких як Adobe Photoshop, Manga Studio EX 5.0., MediBang Paint Pro, Paint.NET, Krita.

Програма навчальних завдань з вивчення та освоєння книжкові графіки та графічного оформлення книги розроблена таким чином, щоби починаючи від ознайомлення з теоретичним матеріалом студенти змогли виконати наприкінці власний творчий проєкт, який буде прикладом авторської роботи. На перших заняттях студенти мають ознайомитися з такими поняттями як книжковий блок, корінець, тиснення, детально ознайомитися із структурою книги (авантитул, титул, форзац, титул, текстовий та ілюстрований блоки, шмуцтитул, заставки).

Після засвоєння знань щодо структури книги студентам пропонується завдання із ознайомлення з принципами так званої модульної сітки або макетування, що є одним із важливих початкових етапів у роботі над оформленням книги. Наступною

темою зазначеного курсу буде розкрити роль графічного мистецтва у книговидавництві та зовнішньому оформленні самої книги: обкладинка, титульний лист, форзац, суперобкладинка. Дуже важливим є акцентування на тому, що графічне оформлення книги також має тісний зв'язок з мистецтвом шрифту і каліграфії. Варто детально пояснити студентам фундаментальне значення шрифту в оздобленні книги, адже не одні лише ілюстрації відіграють роль основного оформлення. Художні зображення мають гармонійно поєднуватись із текстовими блоками та заголовками, формуючи цілісність усієї роботи. Також важливу роль відіграє читабельність тексту, вибір гарнітури та кеглю шрифту.

Наступним кроком є ознайомлення майбутніх фахівців із поняттями стилістики, стилізації, а також з їхніми різновидами, які можуть бути задіяні для подальшої роботи в оформленні книги. Під час підготовки студентів до заключного творчого проекту необхідно запропонувати їм провести власне дослідження, яке буде включати в себе пошук та збір матеріалу. Студенти мають зібрати матеріал, що передбачає пошук і вивчення методів оформлення книг та ілюстрацій в різних країнах світу, особливостей малювання азіатських коміксів, а також японської манги, прикладів сучасного уявлення про ілюстрацію.

Викладач може дати ряд практичних завдань, наприклад: чорно-біла ілюстрація у різних техніках, стилізація предметів, тварин, фігури людини, варіації створення різноманітних образів тварин, ілюстрація у кольорі із використанням різноманітних технік та прийомів, а також малювання емоцій персонажа.

Цікавою практичною вправою для початківців, може стати створення невеличкого коміксу, колажу, розробка власного стилю. Також слід зазначити, що доцільно використовувати індивідуальні вправи, наприклад, малювання по декілька ілюстрацій щодня у різних ваціаціях і техніках до обраної книги. Також необхідно ознайомити студентів з можливостями графіки в інших сферах, поза межами книги. Яскравим прикладом може стати створення постерів, листівок, авторських варіацій артів, гейм-артів тощо.

Фінальним завданням має стати власний творчий проект – індивідуальне художнє оформлення обраного літературного твору

(виконання обкладинки, титулу, добір шрифту, створення ілюстрацій, гармонійне поєднання всіх елементів книги). Дана робота має показати рівень засвоєння теоретичних знань, а також набутих практичних навичок та вмінь студентів.

Також студентам можна порекомендувати відвідати курси поза рамками вищого навчального закладу: сучасна ілюстрація, оформлення обкладинок книги, мистецтво манги, книжкова ілюстрація, дитяча ілюстрація журнальна ілюстрація, портрет в ілюстрації, колаж в ілюстрації, мистецтво коміксів. Такі курси можуть бути короткотривалими та націленими на практичне вивчення основних жанрів і стилів графічного оформлення книги.

Отже у статті визначені основні сучасні завдання книжкової ілюстрації як основи професійної майстерності майбутнього художника-педагога, а також запропоновані завдання, направлені на ефективний розвиток здібностей студентів у області книжкової графіки та більш детальне вивчення сучасної книжкової графіки.

Список використаних джерел:

1. Іттен І. Мистецтво кольору. М. Д. Аронов, 2000. – 96 с.
2. Баніт О. Особливості навчання графічного дизайну у вищих навчальних закладах мистецького профілю. – К., 2014. – 7 с.
3. Шевнюк О.Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: навч. посіб. / О.Л. Шевнюк. – Київ: Освіта України, 2017. – 311 с.
4. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. – Київ: Вища школа, 1987.
5. Твердохлібова Я.М. Методика художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: автореферат канд. пед. наук. – К., 2018. – 16 с.

Шемчук О.О.

студентка,

Науковий керівник: Крайчинська Г.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Острозька академія»

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Наша країна продовжує активно запроваджувати реформи. Особлива увага приділяється реформуванню освіти, адже саме з неї починається формування всебічно розвиненої особистості, яка здатна мислити критично та креативно. У зв'язку з розвитком міжнародних зв'язків звертається увага на вивчення іноземних мов.

За таких умов актуальним є формування навичок спілкування іноземною мовою, зокрема англійською, з метою обміну досвідом та інформацією з іноземними колегами, співпраці з партнерами та створення нових проєктів. Тому формування іншомовної комунікативної компетентності школярів є невід'ємним елементом процесу навчання.

Над проблемою формування іншомовної аудитивної компетентності працювали Л. Ванде, О.П. Петрашук, О.Б. Тарнопольський, М. Ткаченко, та інші вітчизняні й зарубіжні дослідники.

Під час навчання аудіювання важливо практикуватися за допомогою тренувальних вправ. Лише система ретельно підібраних вправ може позитивно вплинути на процес навчання цього виду діяльності. Система вправ – ретельно підібрані та розташовані в порядку збільшення мовленнєвих труднощів завдання, з врахуванням становлення мовленнєвих умінь і навичок в різних видах мовленнєвої діяльності.

Вчений О.Б. Тарнопольський зазначає, що аудіювання це «рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує розуміння того, що сприймається на слух, і належить до усної форми мовлення» [2, с. 124]. Він вказує на те, що аудіювання є активним процесом і велику роль у ньому займає прогнозування інформації, яка буде почута слухачем. Вікові особливості, досвід можуть негативно

впливати на розуміння тексту на слух. Розуміння та сприйняття усного мовлення на слух є невід'ємною частиною формування іншомовної комунікативної компетентності.

Механізм ймовірного прогнозування та вміння переносити аудитивні вміння й навички рідної мови на іноземну позитивно впливають на формування навичок аудіювання. Не менш важливим є також уміння миттєво реагувати на сигнали усного мовлення (логічний наголос, паузи тощо), уміння перемикатися з однієї розумової операції на іншу, а також кмітливість учня [1, с. 123]. Слухачі, які швидко реагують на такі сигнали краще сприймають аудіотекст, виконують завдання пов'язані з ним.

Варто приділяти належну увагу формуванню аудитивних навичок школярів на всіх етапах оволодіння іноземною мовою. У процесі навчання аудіювання передбачається три етапи роботи:

- формулювання інструкції;
- презентація аудіоматеріалу;
- контроль розуміння прослуханого.

Вагому роль відіграє інструкція, що містить конкретні завдання для орієнтування учнів на цілеспрямоване та свідоме розуміння інформації. Інструкція має бути чітко сформована та не містити зайвої інформації. Такі завдання допомагають організувати процес мислення учнів, сконцентрувати їхню увагу на важливій інформації і стимулювати запам'ятовування у процесі слухання. Психологи стверджують, що правильна і точна інструкція здатна збільшити ефективність сприйняття на 25%.

У процесі організації прослуховування аудіотексту дослідники пропонують використовувати такі етапи: підготовчий етап або етап до прослуховування (pre-listening), безпосереднє прослуховування аудіотексту (listening) та виконання завдань після прослуховування (post-listening).

Завдання першого етапу – це чітке визначення мети аудіювання. На цьому етапі учні ознайомлюються з інструкцією, аналізують її та виділяють основні аспекти.

На другому етапі учні мають можливість прослухати аудіотекст, перевірити свої здогадки, проаналізувати почуте та обрати правильну відповідь.

Під час третього етапу учні перевіряють правильність своїх відповідей, та мають можливість здійснити іншомовну комунікацію використовуючи ключові слова з прослуханого матеріалу.

В процесі побудови системи вправ для розуміння аудіо матеріалу на слух варто брати до уваги наступні пункти:

- взаємодію аудіювання і говоріння як двох форм усного спілкування;
- взаємодію підготовчих та мовленневих вправ, кількість та послідовність виконання вправ залежать від рівня підготовки учнів та їхнього мовленнєвого досвіду;
- поступове збільшення труднощів, яке позитивно впливає на виконання вправ.

Існує досить багато вправ спрямованих на формування навичок аудіювання.

Основні види вправ:

1. Повтор за диктором, який можливий синхронно або під час паузи. Ця вправа широко застосовується на початковому етапі.
2. Вправи на формування ймовірного прогнозування (дібрати значення до слів, скласти словосполучення, завершити текст або фразу).
3. Вправи на розвиток мовленнєвого слуху. Для цього виду вправ можна використовувати аудіозапис із зоровою опорою або спрямоване аудіювання, яке зорієнтоване на впізнання конкретних слів, конструкцій.
4. Вправи спрямовані на тренування пам'яті (обрати вірне твердження, відповісти на запитання, знайти помилки між усним та друкованим текстом, прослухати слова та згрупувати їх за певними критеріями).

Основна метою аудіювання – підготовка учнів до спілкування в іншомовному середовищі. Виконуючи вправи таких типів регулярно учні розвиватимуть навички іншомовної компетенції, досягатимуть високого рівня розуміння усного мовлення на слух. Варто пам'ятати, що тексти для прослуховування повинні бути максимально наближеними до реальних ситуацій, мають бути цікавими та інформативними, щоб спонукати учнів до обговорення. Важливо щоб лексичні одиниці, які вивчаються протягом теми, були наявні в

аудіотексті. Це допоможе зробити заняття комплексним, окрім розвитку навичок аудіювання буде повторюватися лексичний матеріал, відбуватися сприйняття на слух і вдосконалення вимови.

Формування іншомовної комунікативної компетентності школярів є важливою та невід'ємною частиною на шляху до вільного володіння іноземною мовою. Школярі повинні регулярно тренуватися за допомогою вправ, які допомагають розвивати аудитивні навички. Тексти для прослуховування мають відповідати віку, інтересам і рівню володіння мовою учнів. Тільки правильна організація процесу аудіювання може гарантувати позитивний результат.

Список використаних джерел:

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. – Вид. 2-е, випр. і перероб./ кол. авторів під кер. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
2. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навч. посібник. – К.: Фірма «ІНКОС», 2006. – 248 с.

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Гонтарик Г.М.

*вчитель-дефектолог (тифлопедагог),
Криворізький спеціальний багатопрофільний
навчально-реабілітаційний центр № 1*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ ПОСІБНИКІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ

Сучасне суспільство не стоїть на місці й потребує постійних змін і перетворень. Ці трансформації відбуваються в науці, техніці, мистецтві, педагогіці, зокрема корекційній педагогіці та й в усіх інших сферах діяльності. Не виключенням стала і тифлопедагогіка як галузь корекційної педагогіки. Адже вона також потребує нових інструментів і шляхів вирішення проблемних питань.

Тифлопедагогіка як напрям в корекційній педагогіці виокремився в самостійну галузь порівняно із загальною педагогікою нещодавно. Саме тому постійно відбувається пошук найбільш оптимальних методів і прийомів корекційного впливу на дитину. Постійно розробляються нові методики та підходи до освітнього процесу, що принесуть успіх у навчанні дітей із порушеннями зору.

Сьогодення диктує нам нові тенденції в особливостях побудови освітнього процесу. Він має бути цікавим для дитини, захоплюючим, не нудним, із постійною та частою зміною діяльності, і обов'язково яскравим, із використанням різноманітних наочних і мультимедійних посібників і матеріалів. Тобто мають бути створені усі умови для розвитку всебічно розвиненої, гармонічної, щасливої особистості, яка в майбутньому стане гідним громадянином своєї країни та достойним членом суспільства.

Саме для того, щоб зробити навчальний процес цікавим і різноманітним, а разом з тим і продуктивним необхідне використання наочності. Адже не дарма кажуть, що краще один раз

почути, ніж десять разів побачити. Діти особливо мають отримувати інформацію через усі сенсорні системи: через зір, слух, дотик.

А які ж наочні посібники використовувати для дітей із порушеннями зору? І чи можливо це в загалі? Це питання досліджували М.І. Земцова, Б.І. Коваленко, Н.Б. Коваленко, А.С. Ганджий, Н.Г. Крачковська, Н.В. Серпокрил, Ю.А. Кулагін, Л.І. Сонцева, А.Г. Литвак, В.П. Єрмаков, А.І. Каплан, А.Б. Гордін, Р.С. Муратов, Б.В. Сермеїв, В.А. Феоктістова, Е.М. Стерніна, І.С. Моргуліс та інші.

Для того, щоб правильно підібрати наочні посібники та вони були ефективними у використанні необхідно розуміти процеси зорового сприймання у дітей із різними порушеннями зору. Адже у таких дітей є певні особливості сприймання зорових функцій.

Окрім зниження гостроти зору та погіршення чіткості бачення, що є основними ознаками порушень зору, спостерігається зниження швидкості переробки візуальної інформації, звуження чи випадіння полів огляду, порушення окорухових функцій, розлади бінокулярного зору, стереоскопічності, виділення та розрізнення кольорів, чутливість до зміни контрастності, страждає здатність одночасно сприймати різні ознаки та властивості предметів при їх розгляданні.

Цілісність, одночасність та динамічність сприймання порушується не лише при зниженні гостроти зору, а й при порушенні поля зору. Одномоментне охоплення поглядом великих предметів стає неможливим. Внаслідок цього дитина змушена оглядати предмет або його зображення по частинах, виділяючи окремі ознаки і властивості.

Цілісний, одночасний характер сприймання замінюється послідовним. Послідовне, покрокове сприймання оточуючих предметів не дає змоги охопити поглядом предмети, розташовані на відстані, побачити речі у їх взаємозв'язках і відношеннях. Сприймання зображень дітьми з порушеннями поля зору здійснюється шляхом послідовного простеження контурів поглядом.

При цьому погляд може зісковзувати з контуру, втрачати місце, де перервалося сприймання, або точку фіксації, повертатися на вже оглянуті ділянки, змінювати напрямок. Такі особливості зорового сприймання дітей зі звуженим або пошкодженим полем зору зумовлюють необхідність вибору наочності оптимального розміру та збільшення часу для її розгляду.

Дитина складає цілісний образ предмета з окремих, виділених під час обстеження, ознак. Власне, при орієнтуванні за допомогою зору процеси аналізу та синтезу протікають так само, як і у дітей з нормальним зором. Спочатку виділяють окремі ознаки та властивості, які характеризують предмет, намагаються їх проаналізувати та порівняти, на цій підставі роблять висновки та ідентифікують предмет.

Так, діти зі зниженим зором шукають у зображеннях найбільш інформативні ознаки – форму та колір. На зорове сприймання форми предмета впливає його величина, відстань до очей, освітленість, контраст між яскравістю об'єкта та фоном [3].

При виготовленні кольорових посібників потрібно використовувати контрастні поєднання в межах дванадцяти спектральних тонів. У подвійному поєднанні (червоний, зелений). У чотириколірному поєднанні – один колір основний та три складових кольори.

Ілюстративний матеріал має повноцінно реалізувати такі функції: інформаційну, розвивальну, виховну та мотиваційну, а також спеціальні функції для дітей зі зниженим зором: конкретизації, фіксації узагальнень та корекції уявлень про навколишній світ.

Своєрідним для малюнку для слабозорих дітей є відтворення в ньому конкретних предметів або їх деталей, які в безпосередньому досвіді не сприймалися і слугують розкриттю описаного матеріалу, конкретизують його. Неприпустима перевантаженість наочності зайвими деталями.

Не можна пред'являти зображення об'ємних предметів, що мають багато дрібних деталей. При виконанні одного зображення необхідно дотримуватися єдиної графічної манери.

Лінії повинні бути чіткими. Ширина ліній для зображень індивідуального користування має складати мінімум 1 мм та мати високу контрастність – 80–100%. Якщо наочність призначена для фронтальної роботи, то ширина ліній має бути не менше 2–3 мм.

Оптимальний формат зображення для індивідуальної роботи – від 10x10 см до 15x20 см; для фронтальної – від 20 см до 30 см.

Розташування тексту та ілюстрацій має відповідати таким вимогам:

- кожний новий твір подається з нової сторінки;
- текст займає 25 % сторінки, а інша частина зайнята виразною кольоровою та чіткою ілюстрацією;
- довжина рядка в середньому 23 знаки;

- чим довший рядок, тим більшим має бути й міжрядковий інтервал;
- не рекомендується відтворення тексту в декілька шпальт;
- забороняється застосування шрифтів вузького накреслення, шрифт має бути чітким, без прикрас;
- кегель шрифту основного тексту має складати не менше 18–20 пунктів; інтервал між словами має становити не менше кегля шрифту тексту;
- при написанні слів і чисел відстань між буквами і цифрами має складати близько 0,2–0,3 від їх ширини [6].

Отже, питання підбору наочних посібників і матеріалів для дітей зі зниженим зором хвилювало педагогів в усі часи, і не зважаючи на це, все одно є досить актуальним і маловивченим. Сучасні дослідження тифлопедагогів та офтальмологів показують, що в процесі навчання педагогам необхідно дотримуватись низки вимог до наочних посібників і матеріалів для осіб зі зниженим зором, бо саме це забезпечує ефективне сприймання навчального матеріалу залежно від особливостей порушення зору дитини. Перелічені та зазначені у статті вимоги стосуються як текстового, так і ілюстративного матеріалів.

Список використаних джерел:

1. Діти з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / Н. М. Алєєва, Ю. В. Барінов та ін. / за наук. ред. Є. П. Синьової, С. О. Рикова. – К. : Кафедра, 2016. – 212 с.
2. Особливості друкованих навчальних матеріалів для дітей з порушеннями зору (Дидактико-гігієнічні рекомендації) : навч. по-сіб. / [Є. П. Синьова та ін. ; за ред. Є. П. Синьової] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2015. – 67 с.
3. Синьова Є. П. Тифлопсихологія. Психологічні особливості людей з глибокими порушеннями зору : підручник / Є. П. Синьова. – К. : Знання, 2008. – 365 с.
4. Федоренко С. В. Тифлодидактика : навч. посіб. / С. В. Федоренко. – К. : ДІА, 2009. – 144 с.
5. Федоренко С. В. Тифлопедагогіка : підручник / Є. П. Синьова, С. В. Федоренко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 325 с.
6. Федоренко, С. В. Вимоги до друкованої навчальної літератури для дітей зі зниженим зором [Електронний ресурс] / С. В. Федоренко, М. І. Федоренко. – Режим доступу: <http://ipvid.org.ua/upload/iblock/921/921035aee506d77590c4958712ab276e.pdf>

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Бадер С.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Сучасне українське суспільство знаходиться на стадії глобальних трансформацій та реформ, що стосуються практично усіх сфер життя. З одного боку, такі перетворення сприяють поступовому розвитку держави, з іншого – провокують ситуацію невизначеності серед більшості населення, зміну ціннісних орієнтирів у бік матеріальних. Це, у першу чергу, стосується молоді, яка сьогодні здебільшого орієнтована на так зване «безтурботне життя». Саме тому проблема формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх педагогів, зокрема майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) є однією з пріоритетних, адже саме вони стануть ціннісним орієнтиром для дітей дошкільного віку – майбутнього нації.

Проблемі фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО присвячено розробки Л. Артемової, Е. Бахіча, О. Богініч, А. Богуш, Г. Беленької, Е. Вільчковського, Н. Гавриш, Н. Горопахи, Н. Грами, Т. Жаровцевої Л. Зданевич, С. Камінської, Л. Кідіної, Т. Книш, І. Луценко, Т. Поніманської, Т. Сологуб, Т. Танько та ін. Натомість, більшість авторів концентрують увагу саме на формуванні професійної компетентності майбутнього вихователя, у той час як потенціал науково-дослідної роботи у системі вищої освіти залишається мало вивченим, особливо коли мова йдеться про формування ціннісно-смыслових орієнтацій студента.

Отже, метою розвідки є дослідження педагогічного потенціалу науково-дослідної роботи щодо формування ціннісно-смислових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО.

Вагомою складовою фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО є науково-дослідна робота, яка здебільшого реалізується у позааудиторній діяльності, а її метою є розвиток інтелектуальних та творчих здібностей студентів з одного боку, та формування ціннісно-смислових орієнтацій – з іншого. Саме у процесі науково-дослідної діяльності майбутній вихователь має можливість розшири знання про цінності, механізми формування ціннісних орієнтацій, побачити сенс у майбутній професії вихователя.

У довідковій літературі науково-дослідна робота визначається як важлива складова навчального процесу, органічна складова частина освіти, базовий елемент і рушійна сила її розвитку. Науково-дослідна робота має на меті відтворення науково-педагогічного потенціалу вищої кваліфікації, трансформацію науково-технічних знань і розробок у промисловість України та відповідного регіону, кадрове супроводження цього процесу тощо [1, с. 104].

Сучасна практика професійної підготовки майбутніх вихователів свідчить про те, що існують як традиційні так і інноваційні форми науково-дослідної роботи з майбутніми вихователями. До традиційних відносять – на першому-другому курсах: педагогічні читання; перший етап студентської олімпіади; конкурс педагогічної майстерності; студентські наукові гуртки; студентські наукові конференції різного рівня; виставки тощо.

Для більш старших курсів (третій – четвертий) вже традиційними стали такі форми проведення науково-дослідної роботи:

- участь у першому та другому етапах Всеукраїнських студентських олімпіад;
- участь у наукових студентських конференціях різного рівня;
- участь у першому та другому етапі конкурсу студентських наукових робіт;
- участь у наукових заходах випускової кафедри (науково-методологічних та науково-методичних семінарах, круглих столах, наукових дослідженнях тощо);
- участь в міжнародних конкурсах;

– написання та публікація наукових статей, тез [2].

Такі форми проведення науково-дослідної роботи для майбутніх вихователів, беззаперечно, мають чимало переваг, а саме: розвиток наукового мислення студентів, їхніх творчих здібностей, оволодіння знаннями, що виходять за межі навчальних дисциплін, формування дослідницької компетентності та ціннісно-сміслових орієнтацій, адже саме під час самостійного творчого пошуку студент починає вбачати певний сенс у подальшій професії, самовдосконаленні.

З іншого боку, існують і певні недоліки в реалізації науково-дослідної роботи з майбутніми вихователями, до яких ми зараховуємо:

– формальне проведення низки заходів (студентських конференцій, перших турів олімпіад та конкурсів) або існування студентських гуртків, клубів, наукових лабораторій лише на папері для щорічної звітності кафедр. Очевидно, що така організація абсолютно не сприяє формуванню уявлень про професію як цінність, не несе смислового навантаження на світогляд студента;

– відсутність системної роботи з майбутніми вихователями щодо формування умінь з написання наукових текстів різних рівнів, зокрема: тез, статей, курсових та дипломних робіт. У процесі фахової підготовки майбутніх вихователів таке завдання покладається на курс «Основи науково-педагогічних досліджень», натомість, практика свідчить, що такої роботи виявляється недостатньо та студенти потребують додаткових консультацій або інших заходів для підвищення рівня ефективності науково-дослідної роботи;

– недостатній рівень умотивованості майбутніх фахівців займатися науково-дослідною роботою; з іншого боку – викладачі кафедр також залучають студентів до такої роботи виключно із власного ентузіазму, або через вимоги щорічного рейтингового оцінювання науково-дослідної діяльності викладача, де наукова робота із студентами є одним з компонентів. Очевидно, що за таких умов жоден з суб'єктів освітнього процесу не вбачає сенсу в такій діяльності. Це свідчить про необхідність пошуку нових підходів до організації взаємодії студентів і викладачів в межах науково-дослідної роботи.

Перш за все, важливо переглянути зміст організації і проведення студентських олімпіад зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта», готуючи майбутніх фахівців до участі в них, починаючи з першого курсу, адже традиційно в них беруть участь студенти більш старших курсів, зокрема третього та четвертого. Вважаємо, що для студентів перших курсів важливо проводити перший тур олімпіади у вигляді творчих завдань, що дозволить розвивати у них уяву, фантазію, творчість, сприятиме усвідомленню цінності дитинства. До таких завдань можна віднести: написання есе за смисловою картиною чи після перегляду художнього фільму, підготовку творчих проєктів тощо. Для других курсів необхідним є моніторинг теоретичної підготовки здобувачів, тож до творчих завдань можна додати тестові вправи з провідних фахових дисциплін, що вже були прослухані майбутніми фахівцями.

Майбутні вихователі, що навчаються на третьому та четвертому курсах в межах першого туру олімпіади традиційно демонструють фрагмент заняття, натомість такий є заздалегідь підготовленим, та частіше за все показується «на студентах», тобто такі ж здобувачі виступають в ролі дітей. Вважаємо, що таким чином важко оцінити підготовленість майбутнього вихователя до проведення реального заняття. Тому такий практикум був би більш ефективним на базі дитячих садків, а аналіз проведених студентом занять як олімпіадних можна здійснити під час педагогічних практик.

Отже, залучення майбутніх фахівців до участі в олімпіадах важливо розпочинати, безпосередньо, з перших років навчання, щоб ті з них, хто бере участь у другому турі, були максимально підготовлені до цього.

Теж саме можна сказати і про традиційний конкурс студентських наукових робіт, участь у якому пропонується студентам старших курсів. Натомість, готувати здобувачів освіти до написання наукових робіт даного рівня важливо ще з перших курсів. Важливим тут є сформулювати такі уміння у майбутніх фахівців як: аналіз та узагальнення наукової та методичної літератури, визначення проблеми, та обґрунтуванням її актуальності, її критичне осмислення.

Зважаючи на викладене вище, вважаємо, що поряд з традиційними заходами в контексті науково-дослідної роботи майбутніх вихователів важливо упроваджувати нетрадиційні, а саме:

- залучення майбутніх вихователів до наукових проєктів, де задіяні студенти різних курсів (або суміжних спеціальностей);
- участь майбутніх фахівців у грандових конкурсах;
- запрошення студентів старших курсів на обговорення результатів дисертаційних досліджень аспірантів (передзахист дисертацій);
- організація та проведення «Школи молодого дослідника» для студентів різних курсів;
- неформальні зустрічі з видатними науковцями в галузі дошкільної педагогіки;
- участь у вебінарах тощо.

Таким чином, науково-дослідна робота має значний потенціал щодо формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів з одного боку, натомість потребує певної модернізації з іншої.

Список використаних джерел:

1. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / авт. кол.: С.Р. Чернишова, Н.В. Гузій, В.П. Ляхоцький [та ін.]; за наук. ред. С.Р. Чернишової; Держ. вищ. навч. заклад «Ун-т менедж. освіти». Київ : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 230 с.
2. Листопад О., Нестеренко В. Особливості організації науково-дослідної роботи майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Науковий Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. 2017. № 3(58) вересень. С. 243–248.

Богданов Є.П.

*начальник навчально-методичного центру
цивільного захисту та безпеки життєдіяльності
Херсонської області,
полковник служби цивільного захисту*

РОЗВИТОК НАВЧАННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

Дослідження різних країн, проведені в площині надзвичайних ситуацій, першопричиною заподіяння невинувато великих за розмірами збитків пояснюють недостатньою компетентністю осіб, яким доводиться ухвалювати управлінські рішення з попередження надзвичайної ситуації та ліквідації їх наслідків. Підготовка професійних кадрів у сфері цивільного захисту є важливою складовою державної політики. Завдання з підготовки керівних кадрів щодо захисту населення від різних видів ураження, аварій, стихійних лих тощо у різні періоди сучасної незалежної України покладалося: на ранньому етапі – на систему цивільної оборони, а згодом на систему цивільного захисту.

У 1992 році Цивільна оборона України як державна структура стала самостійною, тому необхідно було розробити основні законодавчі акти, які б регламентували функціонування цієї системи. Центральним органом державної виконавчої влади, підвідомчим Кабінету Міністрів, стає Штаб Цивільної оборони України, який за короткий час відпрацьовує основні керівні документи: Концепцію Цивільної оборони і Закон України «Про Цивільну оборону України». З метою визначення організації та порядку виконання завдань цивільної оборони в травні 1994 року Кабінетом Міністрів України затверджено «Положення про цивільну оборону України».

У жовтні 1996 року Указом Президента України на базі Штабу цивільної оборони України і Мінчорнобиля створюється Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, яке ініціює розробку і прийняття цілої низки актів законодавства, Президента та рішень Уряду [1].

Відповідно до Положення про Цивільну оборону України до осіб керівного складу, які підлягали підготовці та перепідготовці належали: посадові особи, які очолюють Уряд України, центральні та місцеві органи державної влади, підрозділи виконкомів місцевих Рад народних депутатів, на яких покладено завдання з забезпечення захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій; керівники підприємств, установ і організацій, командири (начальники) військових з'єднань і частин цивільного оборони та спеціалізованих формувань цивільної оборони [2].

Підготовка вищезазначених осіб здійснювалась на територіальних курсах цивільної оборони, новопризначених – в рік призначення (протягом п'яти днів). Перепідготовка проводилась один раз на п'ять років.

Згодом, політичні зміни, що відбувалися в Україні, зокрема й у частині міжнародних відносин, спонукали до вдосконалення завдань, які покладалися на цивільну оборону. Так, було розпочато перехід від системи цивільної оборони як способу захисту від зовнішніх загроз в рамках військових конфліктів і визначених гуманітарних завдань та надзвичайних ситуацій у період військових конфліктів до системи цивільного захисту, яка вирішує весь комплекс заходів з протидії надзвичайним ситуаціям в мирний час і особливий період. У перехідний період в Україні співіснували та використовувались поняття «цивільна оборона» та «цивільний захист», та одночасно діяли три державні системи протидії надзвичайним ситуаціям.

26 липня 2001 року видана постанова Кабінету Міністрів України № 874 «Про удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту».

Цією Постановою вперше введено поняття функціональне навчання, яке визначено як форма підвищення кваліфікації цільового призначення, що забезпечує своєчасне і систематичне оновлення, поглиблення спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних для виконання певних функцій щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації та здійснення ефективного управління у сфері цивільного захисту.

Особи керівного складу цивільної оборони та інші управлінські кадри і фахівці, на яких поширюється дія законів у сфері цивільного захисту, повинні проходити функціональне навчання в Інституті державного управління у сфері цивільного захисту та на територіальних курсах (учбово-методичних центрах) цивільної оборони в перший рік призначення на посаду і в подальшому – не рідше одного разу на 3, 5 років. Територіальні курси (учбово-методичні центри) були постійно діючими навчально-методичними установами Цивільної оборони України.

Перелік осіб, які проходять навчання відтепер поділено на: осіб керівного складу цивільної оборони; посадових осіб державних органів управління у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; фахівців, на яких поширюється дія законів України у сфері цивільного захисту.

До переліку категорії осіб керівного складу цивільної оборони, які підлягали функціональному навчанню належали: начальники (заступники начальників) цивільної оборони – керівники центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та навчальних закладів незалежно від форми власності; начальники (заступники начальників) спеціалізованих служб цивільної оборони центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та закладів освіти незалежно від форми власності; посадові особи місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, працівники підприємств, установ та організацій, які входять до складу евакуаційних комісій та їх підрозділів; керівники груп управління комплексними об'єктовими навчаннями, тренуваннями з відпрацювання дій за планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації аварій (катастроф); керівний та начальницький склад невоєнізованих формувань цивільної оборони [3].

У 2013 році вступив в дію Кодекс цивільного захисту України, який забезпечив систематизацію, уніфікацію та усунення протиріч і дублювання функцій у сфері захисту від надзвичайних ситуацій. Ним

остаточно здійснено перехід до цивільного захисту та передбачено функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту. Навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайної ситуації стає завданням цієї системи [4].

Відбувається й оновлення у здійсненні навчання керівних кадрів та фахівців у сфері цивільного захисту. Так, на виконання вимог Кодексу цивільного захисту видано постанову Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту».

Згідно з Постановою, функціональне навчання – це навчання осіб, які за класифікацією професій належать до керівників, професіоналів і фахівців, з метою набуття та систематичного оновлення спеціальних знань, умінь і навичок з питань цивільного захисту [5].

Для навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, ДСНС разом з місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування утворює навчально-методичні центри сфери цивільного захисту, які стають правонаступниками курсів цивільної оборони.

Періодичність проходження функціонального навчання – один раз на три-п'ять років.

Процес реформування, започаткований в Україні мав значний вплив й на діяльність Єдиної державної системи цивільного захисту. Протягом останніх років відбулися значні зміни в законодавстві у сфері цивільного захисту, осучаснено вимоги до організації заходів цивільного захисту.

Відтепер, категорії осіб, які проходять функціональне навчання поділяються на такі: особи керівного складу органів управління цивільного захисту; фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

Таким чином, питанню підготовки керівних кадрів та фахівців як в системі цивільної оборони так і в Єдиній державній системі цивільного захисту приділялася велика увага. Для підготовки таких категорій державою утворювались спочатку територіальні курси

цивільної оборони, які згодом реформовані в навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Протягом років, з врахуванням завдань та функцій, які покладалися на керівників різних рівнів у сфері цивільного захисту, періодично вносилися зміни до розподілу категорій осіб, які підлягали проходженню функціонального навчання та періодичність проходження навчання.

Список використаних джерел:

1. Основи цивільного захисту : навч. посіб. / О.В. Бикова та ін. Київ : МСН України, Ін-т уг держ. упр. у сфері цивільного захисту, 2008. 223 с.
2. Про затвердження Положення про цивільну оборону України : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 травня 1994 р № 299. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299-94> (дата звернення: 24.03.2020).
3. Про удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 р. № 874 (втратила чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/874-2001-%D0%BF> (дата звернення: 24.03.2020).
4. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02 жовтня 2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013, № 34-35. Ст. 458.
5. Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-%D0%BF> (дата звернення: 24.03.2020).

Гаврилова К.Ю.

кандидат юридичних наук, доцент,

старший викладач,

КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»

ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДІЯМ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Відповідно Кодексу цивільного захисту України, навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється за місцем роботи – працююче населення; за місцем навчання – дітей дошкільного віку, учнів та студентів; за місцем проживання – непрацююче населення [1].

Навчання працівників закладів освіти діям у надзвичайних ситуаціях (далі – НС) є обов'язковим, проводиться у робочий час за рахунок коштів роботодавця.

У кожному закладі освіти обладнується інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту з метою ознайомлення працівників з відомостями про дії у надзвичайних ситуаціях враховуючи особливості закладу.

Працівники, які приймаються на роботу, а потім щороку, проходять інструктаж з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях. Працівники, які приймаються на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою попередньо проходять спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Не допускається до роботи працівник, який не пройшов навчання, інструктаж і перевірку знань з питань цивільного захисту, зокрема з пожежної безпеки. Програми проведення інструктажів (вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий), затверджуються керівником закладу освіти [2].

Організацію навчання працівників закладів освіти Херсонської області покладається на місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Відповідно Постанови КМУ від 26 червня 2013 року № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях», «...навчання працюючого населення здійснюється безпосередньо на підприємстві, в установі та організації згідно з програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту» [2]. Навчання цивільному захисту включає в себе теоретичну та практичну складові.

Теоретичне навчання проводиться: для керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту закладів освіти в Навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності областей; для працівників закладу за програмами загальної (спеціальної) підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях – безпосередньо в закладі освіти; для учнів під час освітнього процесу в рамках вивчення предметів, наприклад «Основи здоров'я» та «Захист Вітчизни».

Навчання осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, здійснюється шляхом проведення функціонального навчання та практичної підготовки. Функціональне навчання – це навчання осіб, які за класифікацією професій належать до керівників, професіоналів і фахівців, з метою набуття та систематичного оновлення спеціальних знань, умінь і навичок з питань цивільного захисту.

Програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях розробляються і затверджуються закладами освіти на підставі програм та організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, що розробляються і затверджуються ДСНС, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування.

Програми підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях в закладах освіти можуть поділяти (залежно від категорії, осіб що навчаються):

- загальна підготовка працівників;
- спеціальна підготовка.

Програма загальної підготовки працівників закладу освіти передбачає вивчення інформації, що міститься у планах реагування на надзвичайні ситуації, про дії в умовах загрози і виникнення надзвичайної ситуації, а також оволодіння навичками надання першої допомоги потерпілим, користування засобами індивідуального і колективного захисту.

Програма спеціалізованої підготовки передбачає ознайомлення з обов'язками, навичками та діями працівників, що входять до складу спеціалізованих ланок цивільного захисту.

Директор (керівник) закладу освіти призначає керівників навчальних груп з підготовки працівників об'єкта освіти, які, в свою чергу, відповідають за проведення занять згідно програми загальної підготовки. Керівники спеціалізованих ланок цивільного захисту відповідають за проведення занять згідно програми спеціальної підготовки.

Керівниками навчальних груп та спеціалізованих ланок цивільного захисту призначаються працівники закладу освіти, які пройшли функціональне навчання з категорії «Посадові особи, на яких покладені обов'язки з питань цивільного захисту» та мають посвідчення встановленого зразка, або пройшли спеціальну підготовку у навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, як особи, що залучаються закладами освіти до проведення інструктажів, навчання і перевірки знань з питань цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки.

Практичне закріплення теоретичних знань з питань цивільного захисту та набуття навичок і досвіду виконання завдань здійснюється під час спеціальних об'єктових тренувань з питань цивільного захисту. А саме це проведення Дня цивільного захисту, який проводиться щорічно наприкінці навчального року. Тренування персоналу закладів освіти з відпрацювання дій на випадок пожежі (протипожежні тренування) проводяться не рідше одного разу на півроку як практичні тренування всіх задіяних працівників, незалежно від чисельності працюючих відповідно до інструкції, що визначає дії персоналу щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації людей.

Графіки проведення таких навчань і тренувань затверджуються щороку керівниками закладу освіти і узгоджуються з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та територіальними органами ДСНС.

Тренування проводяться з метою практичного відпрацювання, закріплення та перевірки умінь та навичок виконання працівниками дій щодо запобігання можливих надзвичайні ситуації та дій у разі виникнення надзвичайні ситуації, насамперед дій за сигналами оповіщення, користування засобами індивідуального захисту та засобами пожежогасіння, способів рятування людей, надання першої допомоги потерпілим, порядку евакуації людей і матеріальних цінностей, взаємодії з аварійно-рятувальними підрозділами та медичними працівниками.

Список використаних джерел:

1. Кодекс цивільного захисту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 24.03.2020).

2. Постанова КМУ від 26 червня 2013 року № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF> (дата звернення: 24.03.2020).

3. Постанова КМУ від 23 жовтня 2013 року № 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-%D0%BF> (дата звернення: 24.03.2020).

Наказ МОН України від 21.11.2016 року № 1400 «Про затвердження Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1623-16> (дата звернення: 24.03.2020).

Дербак О.А.

викладач,

ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ТУРИЗМУ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність фахової підготовки майбутніх бакалаврів з туризму набуває особливого значення, оскільки вона покликана формувати особистість, яка «володіє не тільки системою спеціальних знань та професійних дій, а й вирізняється сформованістю професійно важливих компетентностей, відповідним рівнем кваліфікації з урахуванням світових і європейських стандартів якості при збереженні національних здобутків і пріоритетів» [5, с. 67].

У нашій роботі ми ґрунтуємось на тому, що забезпечення якості професійної підготовки майбутніх бакалаврів з туризму є одним з пріоритетних завдань розвитку системи освіти в Україні. Тому актуалізується потреба поширення інноваційних технологій навчання, зокрема проектних, які сприяють розвитку особистості, самореалізації майбутніх фахівців.

Проблема розробки та впровадження проектної технології у навчально-виховний процес закладу освіти детально досліджувалася й досліджується багатьма науковцями: Н. Волкова, Т. Герлянд, Д. Гоменюк, І. Зимня, Є. Полат, Т. Сахарова, Г. Селевко, Г. Строганова, Л. Романов, С. Шевцова, С. Ящук та інші. Розгляд праць вищезазначених науковців дозволив встановити, що впровадження проектних технологій у навчальний процес закладу вищої освіти є важливим етапом розвитку теорії професійної освіти. Разом із цим, застосування проектних технологій у підготовці майбутніх бакалаврів з туризму потребує спеціальних досліджень.

Проектні технології є одними з інноваційних технологій навчання і виховання, які поєднують теоретичні знання та їх практичне застосування для розв'язання конкретних життєвих чи професійних проблем [1, с. 55], дозволяють раціонально поєднувати теоретичні

знання і їх практичне застосування для вирішення конкретних проблем навколишньої дійсності в спільній навчальній діяльності.

Варто звернути увагу на те, що О. Ролінська розглядає проектні технології як компонент системи продуктивної освіти, який включає сукупність прийомів, що дозволяють стимулювати інтерес студентів до навчання через проектну діяльність, яка передбачає активізацію творчих ресурсів та інтелектуального потенціалу для створення і отримання конкретного результату у вигляді проектного продукту. Специфічні особливості проектних технологій, як зазначає вчена, характеризуються гнучкою організацією навчального процесу, індивідуальним підходом до особистості, сприянням творчому розвитку, можливістю самостійно обирати цілі, ресурси, зміст, темп, інструменти, механізми для отримання якісного результату [3, с. 205].

Ефективність проектної технології, на думку М. Чанової, характеризується активністю у визначенні теми та обґрунтуванні проблеми; практичною спрямованістю теми проекту та її суспільно-корисним характером; здатністю проекту до породження нових проблем під час роботи над ним; поєднанням теорії з практикою; формуванням самостійності, ініціативності та творчості під час виконання проекту, здатності реалізовувати спільну мету в колективі; опануванням власним життєвим досвідом [4]. Ми ж зосередимо увагу на ефективності використання проектних технологій в процесі підготовки майбутніх майбутніх бакалаврів з туризму. Зокрема, колектив науковців під керівництвом О. Пехоти, визначають сутність проектної технології як стимулювання інтерес студентів до певних проблем, які передбачають володіння певною сумою знань, та через проектну діяльність, а саме розв'язання однієї або цілої низки проблем показ практичного застосування надбаних знань – від теорії до практики [2].

Під час використання проектної технології розв'язується ціла низка різнорівневих завдань, а саме розвиваються пізнавальні навички у майбутніх бакалаврів з туризму, вміння самостійно конструювати власні знання, критичне мислення, позитивний образ себе та інших, уміння істинно оцінювати самого себе; відбувається становлення творчої індивідуальності студентів тощо.

Отже, у практиці підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх бакалаврів з туризму пріоритет належить сучасним інноваційним, зокрема проектним технологіям, спрямованим на здійснення навчально-творчої діяльності студентів.

Список використаних джерел:

1. Козак Л.В. Застосування проектних технологій у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. Вип. 1. С. 54–64.
2. Пехота О.М., Піктенко А.З., Любарська О.М. та ін. Освітні технології : навч.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2004. 256 с.
3. Ролінська О. Практика застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 1(64). С. 204–207.
4. Чанова М.В. Анализ зарубежного и отечественного опыта использования метода проектов: исторический аспект. *Сибирский учитель*. 2003. № 3(27). С. 23–28.
5. Ящук С.М. Проектна діяльність та її місце у професійній підготовці магістрів технологічної освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2012. Вип. 21. С. 67–72.

Задоя С.Ю.

викладач,

Богуславська школа мистецтв Київської області

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ БАНДУРНОГО МУЗИКУВАННЯ

Одним з найважливіших завдань сучасного суспільства Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років, Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепція національного виховання та інші нормативно-правові документи визначають розвиток творчого потенціалу особистості. Важливого значення

набуває проблема формування творчого потенціалу майбутніх педагогів-музикантів і, зокрема, педагогів-бандуристів, здатних до розвитку творчого потенціалу учнів у процесі бандурного музикування. Сучасне бандурне музикування учнів здійснюється на основі збереження традицій українського кобзарського мистецтва, що виконує власну історичну цивілізаційну місію. Це засвідчує відображення у програмному змісті музично-педагогічної освіти майбутніх педагогів-музикантів, що «розглядається як зовнішній вияв властивостей змісту (музика, пісенспів), віддзеркалюється в колективній свідомості суб'єктів, які відтворюють мистецькі й освітні концепти в праксеологічній діяльності» [1, с. 14].

Бандурне музикування тісно зливається «із засадами мислення в річищі мультикультуралізму в професійній музиці початку XXI століття й тенденціями зближення популярної та фахової сфер. Природний вокально-інструментальний синкретизм бандурного мистецтва закладений генетично та усвідомлений у сьогоденні бандурного виконавства. Цей синкретизм складає неповторну якість та актуалізовану перспективу розвитку бандурної творчості як надбання нового інструментального мислення» [2, с. 143].

Ми свідомі того, що залежно від змінюваних історичних завдань і цілей у контексті освітньо-культурної педагогічної діяльності суб'єктів навчального процесу сутність і функціональність музично-педагогічної освіти може варіювати і змінюватися.

Загалом основними компонентами змісту музично-педагогічної освіти є культурно-мистецький складник, який відображає засвоєння музичної культури, і виконавсько-інструментальна практика та навчально-виховна діяльність в умовах освітньо-культурного простору закладів вищої освіти мистецько-педагогічного напрямку.

Культурно-мистецький складник музично-педагогічної освіти майбутніх педагогів-бандуристів відображає вокально-інструментальне виконавство суб'єктів педагогічної діяльності на основі вокально-співочих традицій у супроводі інструменту щипково-струнного типу та «ансамблевого виконавства на бандурі в усіх його різновидах (моноансамблю, малих форм, капели бандуристів, групи в оркестрі українських народних інструментів)» [1, с. 143].

Основними формами і видами реалізації здобутих знань, умінь і навичок, спрямованих на підготовку майбутніх педагогів-бандуристів до розвитку творчого потенціалу учнів у процесі бандурного музикування, є практикоорієнтована музично-педагогічна діяльність студентів у закладах освіти через проведення уроків музики/музичних занять, участь у культурно-мистецькому житті навчального закладу, міста та регіону. У професійній підготовці майбутніх педагогів-музикантів до розвитку творчого потенціалу учнів студенту необхідно розвивати свої «музичні здібності (спеціалізовані та музично-естетичні), які є основою творчого потенціалу бандуриста, на певному етапі розвитку проявляють себе у діяльності бандуриста як виконавця, педагога, диригента» [3, с. 16].

Ефективність у професійному творчому розвитку майбутніх музикантів-бандуристів та їх підготовці до розвитку творчого потенціалу учнів засвідчує участь студентів у проведенні зовнішньоорганізаційних масових заходів, зокрема таких, як: проведення звітних концертів, театралізованих програм, конкурсів, фестивалів, популяризацію українських народних пісень та їх сучасного аранжування і творів вітчизняних композиторів через виступи ансамблю бандуристів на сценах будинків культури, на Співочому полі тощо, що набули широкої популярності і симпатії серед різновікової категорії населення завдяки різноманітній репертуарній палітрі концертних програм, чистоті і стійкості майстерного вокально-інструментального виконавства.

Результати проведеного аналізу практичної навчально-виховної музично-педагогічної роботи майбутніх педагогів-бандуристів показали ефективність діяльності, яка представляє «практикоорієнтоване впровадження в освітній процес історичних музично-освітніх ідеалів і поглядів видатних постатей на опанування теоретичних основ музично-педагогічної концепції, привчання дітей і молоді використовувати цифрозвукову систему під час виконання музичних творів, де цілком задіяні почуття й піднесені думки» [1, с. 14].

На основі опрацювання музично-освітньої і музично-теоретичної джерельної бази дослідження та літератури з питань бандурного мистецтва та підготовки педагога-музиканта до розвитку творчого

потенціалу учнів розроблено авторську концепцію, що розкриває значення музики як одного з наймогутніших засобів духовно-естетичного виховання особистості і роль бандурного музикування у підготовці майбутнього педагога-бандуриста до розвитку творчого потенціалу особистості – розгортання логіки музичного твору через вираження своїх почуттів, емоцій при розроблюванні спеціальних творчих музичних завдань, які передбачають «не лише музично-педагогічний процес, а й терапію творчістю, звуками, ритмами» [5], використання музичних методів розвивального характеру гармонійного і збалансованого бандурного музикування на основі аналізу й синтезу, навчання інтерпретувати, «синтезувати й аналізувати, komponувати прості елементи в складніші» [5], аранжувати тощо.

Головною формою підготовки педагога-бандуриста до розвитку творчого потенціалу учнів є заняття ансамблю бандуристів, що має забезпечити формування музичної культури (виховання музичного слуху, музичної сприйнятливості музичних уявлень, розвитку ладового слуху як основи музикальності у процесі бандурного музикування, оволодіння навичками співу, вироблення вміння співати по нотах і по слуху записувати мелодію тощо). Практика показала, що формування музичної культури студента неможливе, доки він не буде «читати ноти так, як доросла людина читає книги, беззвучно, але з повним уявленням звучання» [4, с. 295]. Позитивних результатів можна досягти у поступовому навчанні студентів на народнопісенному матеріалі рідної музичної мови і тільки після цього можна звертатись до музичної спадщини інших народів, до світової музичної класики та сучасної музики, оскільки навчання в національній школі «виростає» з народнопісенного матеріалу, але на визначеній стадії заглиблюється через народну пісню у стилістичні особливості класичної музики, як на це наголошував Золтан Кодай [4].

У перспективі передбачається дослідити педагогічні концепції провідних науковців-педагогів та розглянути можливості використання їх прогресивних надбань при реформуванні музичної освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Брежнева С. Б. Розвиток етноконфесійної музичної освіти менонітв-колоністів Півдня України (кінець XVIII – початок XX століття). Автореф. дис. ... канд. пед. наук зі спеціальності 13.00.01. Мелітополь. 2019. 24 с.
2. Воронова Н. С. Мистецтво бандуристів у контексті мультикультуралізму // Наука. Релігія. Суспільство. 2011. № 2. С. 143-148.
3. Мандзюк Л. С. Ансамблево-виконавська творчість бандуриста: мистецтвознавчий та психолого-педагогічний аспекти : автореф. дис... канд. мистецтвознав. / Л. С. Мандзюк; Харк. держ. ун-т мистец. ім. І. П. Котляревського. – Харків. 2007. 18 с.
4. Kodály Zoltán: Visszatekintés. 1. kötet. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok. Sajtó alá rendezte Bónis Ferenc. Bp., Argumentum Kiadó, 2007. 352 s.
5. Орф-метод як педагогіка і музикотерапія [Електронний ресурс] // Музичний керівник. 2020. 9 січн. – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/2408-orf-metod-yak-pedagogka-terapyu> – Назва з екрана.

Піндосова Т.С.

старший викладач,

Херсонська державна морська академія

МОВЛЕННЄВА ЗАРЯДКА НА ЗАНЯТТЯХ З МОРСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасний морський торговий флот – одна з найбільш розвинених галузей світової економіки. Специфіка роботи на судах вимагає високої професійної компетентності усіх членів екіпажів. Англійська мова є основним способом спілкування з іншими суднами, береговими станціями, працівниками берегових служб та членами екіпажу. Для ефективної роботи та безпеки на судні моряк повинен вміти не тільки спілкуватися англійською мовою, але також знати спеціалізовану лексику і терміни, які вживаються на борту судна кожен день. Саме тому в сучасних вищих морських навчальних закладах велика увага приділяється вивченню англійської мови та розвитку мовленнєвої компетентності майбутніх спеціалістів морської галузі.

Проблема мотивації у навчанні виникає з кожного предмету, але особливо гостро вона виявляється у вивченні іноземної мови. Вся справа в особливій специфіці предмета, що вимагає від курсанта наявності певної бази і комунікативних здібностей. Нерідко це викликає певні труднощі і вмотивованість зникає. Тому, розглядаючи мотивацію як основну рушійну силу у вивченні іноземної мови, зазначимо, що мотиви відносяться до суб'єктивного світу людини, визначаються його внутрішніми спонуканнями. Звідси всі труднощі виклику мотивації. Курсант зможе вивчити іноземну мову, якщо тільки сам відчує необхідність у цьому, тобто буде вмотивованим. У зв'язку з цим особливої значущості набуває пошук шляхів і способів підтримання мотивації вивчення англійської мови на оптимальному рівні протягом усього періоду навчання [5, с. 274].

Вирішенню проблеми мотиваційної обумовленості навчальної і комунікативної діяльності сприяють особистісно-орієнтовані методи, що враховують потреби та інтереси курсантів та дозволяють розкривати їх здібності, задатки. Групова і командна робота, опосередкована координація діяльності курсантів, більша самостійність, можливість відчувати власну значимість, вплив на емоційно-вольову сферу особистості, врахування її потреб та бажань обумовлюють активність курсантів та підвищує мотивацію [1, с. 1].

Початок заняття є одним з його важливих етапів, який багато в чому визначає успіх усього заняття. Завдання викладача на цьому етапі – одразу ввести курсантів в атмосферу іноземної мови. При цьому використання викладачем зовнішніх і внутрішніх мотивів мови виключає штучність і надуманість висловлювань курсантів і наближає цей етап заняття до природного мовлення іноземною мовою.

На початку заняття зазвичай відзначається іншомовна-мовленнева скутість курсантів. Викладачеві важливо постаратися налаштувати курсантів на спілкування, створити робочий контакт з якомога більшою кількістю курсантів, тобто здійснити мовленнєву підготовку. Подібна мовленнєва підготовка носить традиційну назву мовленнєвої зарядки [1, с. 1]. За допомогою мовленнєвої зарядки можна надати заняттю потрібний ритм і психологічний фон, відповідний стану курсантів, мотивуючи курсантів на іншомовну мовленнєву діяльність. Реалізація мовленнєвої зарядки переслідує

наступні цілі: 1) допомогти курсантам увійти у мовленнєве середовище після того, як вони прийшли на заняття з англійської мови; 2) ввести курсантів у тему заняття.

Метою дослідження є проаналізувати різні види мовленнєвої зарядки та запропонувати вправи, які можуть бути використані на заняттях з морської англійської мови.

Мовленнєва зарядка (англ. Warm up) – це етап уроку, на якому здійснюється підготовка до вивчення основного матеріалу. Вона включає відповіді на питання, попереднє обговорення теми, ігрові завдання [2, с. 208].

До завдань мовленнєвої зарядки слід також віднести: спонукання курсантів до говоріння іноземною мовою; настрій слухового апарату курсантів на сприйняття іншомовного мовлення; актуалізацію використання курсантами вивченого на попередніх заняттях мовного матеріалу; активізацію мовленнєвої діяльності з метою збереження образів в довготривалій пам'яті на основі нових ситуацій; розвиток спонтанного мовлення курсантів; залучення курсантів до активної розумової діяльності; розвиток творчого мислення курсантів; розвиток умінь працювати в команді; розвиток уяви та творчого мислення; активізацію уваги курсантів; створення динамічної атмосфери заняття [1, с. 2].

Досвід роботи показує, що, проводячи мовленнєву розминку на кожному занятті, лексичний запас курсантів значно збільшується, лексика легше і швидше переходить в активний словник. Нижче наведено кілька прикладів мовленнєвих розминок відео та малюнків, які можуть бути використані на заняттях з морської англійської мови.

Заняття з теми «Safety Rules for Incineration» (навчальний посібник «Get It Done») можна розпочати з перегляду фрагменту з мультфільму «Вовка у тридев'ятому царстві», в якому головний герой намагається самостійно виконати завдання, пов'язане з приготуванням їжі. Після перегляду відео курсанти мають відповісти на запитання, побудовані таким чином, щоб надати їм можливість висловити власну думку. Наприклад: Why did the accident happen? What had to be done to avoid it? Потім курсанти отримують малюнки (рис. 1) на обговорюють спільні та відмінні риси у роботі та засобах

безпеки двох різних механізмів (Look at the pictures and compare safety measures while operating the given equipment).

Рис. 1. Інсинератор та пічка

На початку заняття з теми «Watchkeeping in Restricted Visibility» (навчальний посібник «Across the Ocean») курсанти переглядають фрагмент з мультфільму «Їжачок у тумані» (або викладач може надати малюнки (рис. 2) та відповідають на запитання, обговорюючи їх у парах або групах. Наприклад: What happened to the hedgehog? What piece of advice would you give to it? What serves as the ship's eyes in poor visibility? Can we always trust these “eyes”? Why? Why not?

Рис. 2. Фрагменти з мультфільму «Їжачок у тумані»

Заняття з теми «Medical Care on Board» (навчальний посібник «Watch Out») можна розпочати з перегляду фрагменту мультфільму «Tom and Jerry. Doctor Jerry» (або викладач може надати малюнки (рис. 3). Після перегляду відео можна запропонувати курсантам відповісти на такі питання: What was the illness? What medical treatment was applied? Is it safe to treat illness at home? Why? Is it safe to treat illness aboard the vessel? Why?

Рис. 3. Фрагменти з мультфільму «Tom and Jerry. Doctor Jerry»

Отже, регулярне проведення мовленнєвої зарядки на заняттях з морської англійської мови допомагає повторювати вивчені лексичні одиниці і граматичні структури, розвивати в курсантів уміння спонтанного мовлення, удосконалювати навички діалогічного мовлення, удосконалювати творчі здібності, задати позитивний, доброзичливий тон заняття. Мовленнєві зарядки можуть мати одночасно кілька навчальних і виховних завдань. Вибір змісту і форми мовленнєвої зарядки залежить від рівня володіння мовою в групі і повинен бути пов'язаний з основними завданнями заняття.

Список використаних джерел:

1. Жицька С. А. Використання мовної зарядки для підвищення мотивації курсантів до вивчення іноземної мови. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1184>
2. Пассов Е. И. Основы методики обучения иностранным языкам. – М.: Просвещение, 1977. – 208 с.

3. Across the Ocean: coursebook / [V. Bondarenko, O. Frolova, N. Korniyenko, V. Kudryavtseva, I. Kulikova, L. Lipshyts, O. Makarova]. – Kherson: “STAR» PH, 2020. – 244 p.

4. Get It Done: course book / [O. Fedorova, M. Ishchenko, N. Sheveleva-Garkusha, O. Tsyganenko, I. Verbii]. – Kherson: «STAR» PH, 2018. – 214 p.

5. Ur P. A Course in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 388 p.

6. Watch Out: textbook / [N. Bobrysheva, T. Pindosova, V. Kudryavtseva]. – Kherson: «STAR» PH, 2017. – 184 p.

Сапогов М.В.

аспірант,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНТЕГРОВАНА ЗДАТНІСТЬ СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГА

Професіоналізм в найзагальнішому сенсі визначають як сукупність теоретичних знань, практичних умінь і навичок, а також особистісних і нейродинамічних якостей особистості, необхідних для здійснення професійної діяльності. У сучасній педагогічній науці формування особистості вчителя розглядається як з психологічної (Б. Ананьєв, О. Ковальова, С. Рубінштейн та ін.), так і особистісної (В. Сластьонін, С. Архангельський, Л. Спірін) точки зору. Професійну компетентність розглядають як одну зі сходинок професіоналізму сукупність знань, умінь, навичок, способів діяльності, професійно важливих психологічних якостей, необхідних фахівцю для здійснення ефективної професійної діяльності. Для того, щоб знайти своє місце у професійній ієрархії, особистість повинна оволодіти високим рівнем професійної компетентності. Отож, професійна компетентність є не тільки мірилом професіоналізму, а й визначальним фактором, від якого залежить успішність реалізації і соціальних, професійних функцій, і всієї життєдіяльності особистості. У цілому професіоналізм виступає необхідною умовою

прояву компетентності, а компетентність є показником ступеня відповідності професіоналізму [2].

Існує безліч досліджень, присвячених формуванню різних аспектів професійної компетентності педагога і навчання різних видів педагогічної діяльності: організації позакласної роботи, роботи з батьками, формування і розвиток дидактичних навичок і умінь вчителя, здібностей використання елементів психоаналізу і т. ін. Однак більшість дослідників розглядає лише один або кілька аспектів педагогічної діяльності, а, отже, приділяє увагу формуванню якості, що є частиною професійної компетентності [6].

Термін «професійна компетентність педагога» з'являється у психолого-педагогічному дискурсі у 1980-х – 1990-х роках. У літературі, присвяченій питанням компетентності вчителя, використовується різноманіття подібних за значенням термінів: «професійна компетентність педагога» (І. Кузьміна, М. Лук'янова, Є. Рогов та ін.), «психологічна компетентність» (А. Алфьоров, Л. Білосьорова та ін.), «педагогічна компетентність» (І. Колесникова, Є. Рогов та ін.), «психолого-педагогічна компетентність» (М. Лук'янова та ін.).

Наразі під «професійною компетентністю» розуміють [1] «інтегральну характеристику особистості, що визначає здатність вирішувати професійні проблеми й типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного й життєвого досвіду, цінностей і нахилів». Згідно з нормативними документами [5], «компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, котрі є результатом навчання у закладі вищої освіти за відповідною освітньою програмою та підставою для присвоєння кваліфікації»; компетентність [3] – набута в процесі навчання інтегрована здатність, що складається з умінь, досвіду, цінностей і ставлення, котрі цілісно зреалізуються на практиці.

Професійна компетентність викладача включає в себе такі компоненти [4, с. 22]: 1. спеціальна компетентність – підготовка до самостійної реалізації певних видів діяльності, вміння вирішувати типові професійні завдання і оцінювати результати своєї діяльності, здатність самостійно здобувати нові знання та вміння за фахом; 2.

персональна компетентність – здатність до постійного професійному зростанню і підвищенню кваліфікації, а також реалізації себе в професійній діяльності; 3. соціально-правова компетентність – сюди входять знання і вміння в області взаємодії з громадськими інститутами та людьми, а також здатності професійно спілкуватися і гідної поведінки; 4. екстремальна компетентність – здатність діяти в умовах, що раптово ускладнилися, при надзвичайних ситуаціях.

Під професійною компетентністю прийнято розуміти [7] інтегральну характеристику ділових та особистісних якостей фахівців. До основних компонентів професійної компетентності також відносять: соціально-правову компетентність – знання і вміння у взаємодії з громадськими інститутами та людьми, а також володіння прийомами професійного спілкування і поведінки; аутокомпетентність – адекватне уявлення про свої соціально-професійні характеристики та володіння технологіями подолання професійних деструкції.

Професійна компетентність оцінюється рівнем сформованості професійно-педагогічних умінь. З позиції основних операційних функцій педагога професійної школи можна виділити наступні групи професійно-педагогічних умінь: гностичні вміння – пізнавальні вміння, які передбачають отримання нової інформації, виділення в ній головного, істотного, узагальнення та систематизація власного педагогічного досвіду, досвіду новаторів і раціоналізаторів виробництва; ідеологічні вміння – соціально-значущі вміння проведення виховної роботи серед учнів, пропаганди педагогічних знань; дидактичні вміння – загальнопедагогічні вміння визначення конкретних цілей навчання, вибору адекватних форм, методів і засобів навчання, конструювання педагогічних ситуацій, пояснення навчально-виробничого матеріалу, демонстрації технічних об'єктів і прийомів роботи; організаційно-методичні вміння – вміння реалізації навчально-виховного процесу, формування мотивації навчання, організації навчально-професійної діяльності учнів, встановлення педагогічно виправданих взаємовідносин, формування колективу, організації самоврядування; комунікативно-режисерські вміння – загальнопедагогічні вміння, які включають перцептивні, експресивні, сугестивні, ораторські та вміння у сфері педагогічної режисури;

прогностичні вміння – вміння прогнозування успішності навчально-виховного процесу, що включають діагностику особистості і колективу учнів, аналіз педагогічних ситуацій, побудова альтернативних моделей педагогічної діяльності, проектування розвитку особистості і колективу, контроль за процесом і результатом; рефлексивні вміння – здатність до самопізнання, самооцінка професійної діяльності і професійної поведінки, самоактуалізація; організаційно-педагогічні вміння – загальнопедагогічні вміння планування виховного процесу, вибору оптимальних засобів педагогічного впливу і взаємодії, організації самовиховання і самоврядування, формування професійної спрямованості особистості учнів; загальнопедагогічні вміння – вміння читання і складання креслень, схем, технічних діаграм, виконання розрахунково-графічних робіт, визначення економічних показників виробництва; конструктивні вміння – інтегративні вміння розробки технологічних процесів і конструювання технічних пристроїв, включають розробку навчальної та техніко-технологічної документації, виконання конструкторських робіт, складання технологічних карт, тестів; технологічні вміння – кількісні вміння аналізу виробничих ситуацій, планування, раціональної організації технологічного процесу, експлуатації технологічних пристроїв; виробничо-операційні вміння – загальнотрудові вміння за суміжними професіями; спеціальні уміння – вузькопрофесійні вміння в межах якоїсь однієї галузі виробництва [6]. Рівень професійної підготовки, конкурентоспроможність, мобільність, вміння працювати в колективі, логічно викладати свої думки, успішність у професійній діяльності показує рівень сформованості компетентності в області оволодіння інформаційними технологіями. Діяльність будь-якого вищого професійного освітнього закладу повинна орієнтуватися на ці цілі.

Таким чином, педагогічна компетентність – інтегральна характеристика ділових та особистісних якостей фахівця, це те, чому можна навчитися (під час навчання або на практиці), тобто це рівень володіння вчителем мовою, його педагогічна, психологічна і методична грамотність, наявність практичного досвіду роботи з тією чи іншою віковою групою.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики: матер. VII міжнарод. наук.-практ. конференції з міжнар. участю 15 листопада 2019 р. / ред. кол.: О.В. Посилкіна, О.В. Літвінова, Я.Г. Онищенко. Харків : Вид-во НФаУ, 2019. 285 с.
2. Борисюк О.М. Характеристика професійної компетентності офіцерів ОВС. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, серія психологічна*. 2014. Вип. 1. С. 67-76.
3. Гуржій А.М. та ін. ІТ-готовність вчителів іноземних мов : методологія, теорія, технології : Київ : Інститут обдарованої дитини, 2013.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Карташова Л.А. Віртуальна школа, електронні навчальні класи – не фантастика, а українська реальність. URL: <http://knk.media/stati/1991-virtualna-shkola-elektronni-navchalni-klasi-ne-fantastika-a-ukrajinska-realnist.html>
6. Ломакина Г.Р. Педагогическая компетентность и компетенция: проблемы терминологии. URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/22/2190/>
7. Профессиональная компетентность педагога. URL: <https://psylist.net/pedagogika/00030.htm>

Хміль І.Ю.

аспірант, старший викладач,

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

РОЛЬ МЕДИЧНОГО ПРАВознавства У ФОРМУВАННІ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Процес формування предметних компетентностей майбутніх лікарів розпочинається в системі професійної підготовки та є нерозривно пов'язаним із її змістом, методикою презентації знань, педагогічною компетентністю викладачів, індивідуалізацією освіти, навчально-пізнавальною діяльністю студентів, інформаційним середовищем, рівнем сформованості мотивації студентів тощо. З огляду на це, поєднання правової підготовки з професійною

кваліфікацією майбутніх лікарів є однією з найактуальніших проблем діяльності закладів вищої освіти. Так, саме професійна підготовка майбутніх лікарів формує у них правову компетентність, що виявляється в науковому світогляді, змістом якого виступають процеси і методи розв'язання майбутнім лікарем завдань правового змісту в освітньому процесі та життєвих ситуаціях, раціонально-критичний стиль мислення. Основою такої компетентності є знання з права, а професійна підготовка сприяє формуванню предметних компетентностей.

Однією з причин негативного ставлення до вивчення правових дисциплін у закладах вищої медичної освіти є: слабкість матеріально-технічної бази та викладання предметів медичного правознавства; навчально-методичні комплекси не відповідають потребам професійної діяльності майбутніх лікарів; зменшено кількість годин на вивчення правових дисциплін тощо. Крім того, значна ізольованість правових дисциплін негативно впливає на становлення особистості, її цінностей, переконань, професійну діяльність. Саме тому, правові дисципліни повинні охоплювати всі сфери діяльності особистості. Правові дисципліни відображають апробовані часом наукові закони, закономірності і факти юридичних наук.

У процесі вивчення дисциплін медичного правознавства відбувається набуття студентами предметної правової компетентності, яка є інтегрованого характеристикою якостей фахівця й відображає рівень його фундаментальних правових знань, досвід пізнавальної та практичної діяльності, достатні для здійснення професійної діяльності.

Специфіка вивчення правових дисциплін (судова медицина, медичне право, медичне право України, медичне правознавство та ін.) у закладах вищої медичної освіти полягає у розвитку правового мислення у майбутніх лікарів. Зміст цих дисциплін неможливо просто завчити, їх потрібно розуміти, вміти аналізувати, застосовувати набуті знання у процесі здійснення професійної діяльності, розв'язувати пізнавальні завдання правового змісту в освітньому процесі та життєвих ситуаціях.

Відповідно до кваліфікаційних рівнів, майбутній лікар під час навчання має оволодіти основами правових знань.

Розглянемо окремо кожен дисципліну, яка покликана продовжити процес введення студентів у сферу формування й розвитку правової підготовки. Курс вибіркової дисципліни «Правознавство» дає знання з юридичних наук, виховання в них поважного ставлення до Конституції, законів й підзаконних актів України. Цей курс дозволяє засвоїти специфічну фахову термінологію, певного правового мінімуму знань з конституційного, цивільного, сімейного, трудового, адміністративного, фінансового, господарського, кримінального права України як неодмінної передумови майбутньої професійної діяльності майбутнього лікаря в обставинах сучасного економічного життя. Саме тому вивчення цього інтегрованого курсу є обов'язковим елементом підготовки майбутніх лікарів.

Метою курсу «Медичне право України» є формування і розвиток компетенції у галузі медичного права, спрямованої на отримання необхідного обсягу теоретичних медико-правових знань, набуття практичних навиків у сфері охорони здоров'я, оволодіння достатнім рівнем правової культури та правової свідомості для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини в сфері охорони здоров'я.

Вивчаючи цю дисципліну, студент повинен отримати знання, зокрема, щодо історії становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні; конституційного регулювання прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні; загального і спеціального законодавства у сфері охорони здоров'я; видів юридичної відповідальності за професійні правопорушення в окресленій царині; прав й обов'язків суб'єктів медичних правовідносин (пацієнтів, медичних працівників, законних представників пацієнта тощо); дефектів надання медичної допомоги; ятрогенної патології та її медико-правового значення; механізмів контролю якості медичної допомоги; правового регулювання стоматологічної допомоги в Україні; юридичних аспектів профілактики і лікування інфекційних хвороб; законодавчого забезпечення донорства (крові, тканин, репродуктивних клітин); регулювання експертної діяльності за законодавством України; особливостей правового забезпечення населення лікарськими засобами.

Вивчення курсу «Судова медицина. Медичне право України» сприяє засвоєнню знань щодо сучасних можливостей судово-медичної експертизи, структури служби та функцій її підрозділів, виконання функцій судового експерта згідно процесуального законодавства за професійним спрямуванням, а також надає вміння із встановлення факту біологічної смерті, опису трупа на місці його виявлення, розуміння трупних явищ, опису тілесних ушкоджень та визначення їх виду, знаходження та опису речових доказів біологічного походження.

Метою викладання дисципліни є надання комплексу сучасних знань медичного, біологічного та медико-криміналістичного характеру для вирішення питань, що виникають у практичній діяльності органів правосуддя та судочинства під час розслідування справ проти здоров'я та життя людини.

У процесі аналізу навчальних планів і програм, стосовно можливостей використання матеріалів з проблем формування предметних компетентностей майбутніх лікарів у процесі викладення деяких дисциплін з медичного правознавства потенційними для впровадження матеріалів щодо підвищення рівня правової компетентності для майбутніх лікарів спеціальності 222 «Медицина» в зміст навчальних програм є курси «Медичне право. Судова медицина» (90 годин), «Правознавство» (120 годин).

Для майбутніх лікарів спеціальності 225 «Медична та психологічна реабілітація» (7.12010004 «Медична психологія») в зміст навчальних програм є курси «Медичне право України» (45 години), «Правознавство» (120 годин).

Аналіз досліджень, присвячених проблемі правової підготовки, дає можливість з'ясувати значення її в системі підготовки майбутніх лікарів, зокрема: сприяє формуванню правового світогляду, який є невід'ємною складовою професійного розвитку; забезпечує формування предметних компетентностей майбутніх лікарів; здатності застосовувати правові норми в конкретних практичних ситуаціях, захищати цивільні права лікарів і пацієнтів різного віку; дотримуватись морально-етичних норм у взаєминах; впливає на рівень їх мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці.

Однак, у процесі аналізу програм та наслідків конструювання змісту навчальних предметів з правової підготовки майбутніх лікарів встановлено недостатній вплив дисциплін «Правознавство», «Медичне право України», «Судова медицина. Медичне право» на формування предметних правових компетентностей. Зокрема, в наведених програмах зі спеціальностей 222 «Медицина», 225 «Медична та психологічна реабілітація» (7.12010004 «Медична психологія») на правову підготовку відведено недостатню кількість аудиторних годин, які надають лише поверхневі знання з медичного правознавства.

Так, частка, яку складає правова підготовка в циклах підготовки майбутніх лікарів передбачений навчальними програмами курсу «Правознавство» (3,3%), «Медичне право України» (1,25%), «Судова медицина. Медичне право» (2,5%) не забезпечують належного формування у майбутніх лікарів предметних правових компетентностей з медичного правознавства. З огляду на це більша частина важливої у сфері охорони здоров'я інформації, пов'язаної з правовими цінностями, правовою поведінкою, переконаннями, передається майбутнім лікарям не під час програмного викладання дисциплін, а під час щоденного спілкування викладачів з майбутніми лікарями в аудиторії та поза нею.

Крім того, нововведення в організації освітнього процесу, а саме використання інтерактивних технологій навчання викладачем закладу вищої освіти, забезпечить неперервне формування предметних компетентностей з медичного правознавства під час кожного лекційного чи практичного заняття з будь-якої дисципліни, оскільки такі методи навчання активізують взаємодію між суб'єктами освітнього процесу, що сприяє професійному розвитку майбутніх лікарів та підвищує частку практичної складової в освітньому процесі.

Отже, аналіз освітньої діяльності випускника закладу вищої медичної освіти дають підстави стверджувати про невизначеність мети, неузгодженість програм у професійній підготовці майбутніх лікарів та свідчить про те, що освітній процес має бути спрямований на підготовку фахівця до самостійної професійної діяльності, формування його предметних, фахових компетентностей. Основу такого освітнього

процесу повинна складати аудиторна та самостійна пошуково-творча діяльність студента, у процесі якої будуть формуватися задані освітньо-кваліфікаційною характеристикою якості.

Список використаних джерел:

1. Тернопільська В. І. Сучасні тенденції мотивації навчально-професійної діяльності студентів. *Вісник Національного університету оборони України*. Київ: НУОУ, 2012. Вип. 5(30). С. 141–144.

2. Ternopil'ska V., Guk O., Zavorodnia Y., Ryzhykov V., Snitka Y. Variants of the educational paradigm in training of managers. *Revista ESPACIOS*. 2019. Vol. 40(29). P. 9.

Шеремет І.В.

кандидат педагогічних наук, доцент;

Челнокова М.С.

старший викладач;

Василенко К.С.

аспірант;

Назаренко Ю.С.

магістрантка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Після прийняття Конвенції ООН про права людей з обмеженими можливостями та її ратифікації, Україна повинна забезпечувати інклюзивну освіту на всіх рівнях, доступ до загальної вищої освіти, професійного навчання, освіти для дорослих і навчання протягом усього життя, без дискримінації та нарівні з іншими, з метою розвитку фізичних, розумових та творчих здібностей людей з

особливими потребами, почуття гідності та самоповаги, надання можливостей для ефективної участі цих людей у житті суспільства [1, с. 66]. Держава має надавати можливості засвоєння життєвих навичок, які спрямовані на підвищення інтеграції їх в соціум.

Необхідно підкреслити, що інклюзивний процес не може розвиватися без ресурсів, допомоги інших, ретельної підготовки вчителів та суспільства, поваги й упевненості, усвідомлення, а також взаємної відповідальності.

Професійна підготовка вчителів до роботи з дітьми з особливими потребами стала предметом дослідження зарубіжних науковців, зокрема, Тім Лорман, Джоан Демплер, Девід Харві розглядають інклюзивний підхід до побудови навчального процесу; Джуді Лупарт досліджує поточний контроль та оцінку навчальної діяльності в інклюзивному класі; Стефані А. Паркер та Вікторія П. Дей висвітлюють сприяння інклюзії шляхом забезпечення навчального лідерства тощо.

Також зарубіжний досвід з питань інклюзивної освіти та підготовки до роботи вчителів у її умовах висвітлюють такі сучасні українські науковці як, Л. Пуховська – підготовка майбутніх учителів до роботи в системі інклюзивної освіти країн Західної Європи, Польщі (А. Василюк), Англії та Уельсу (Ю. Кіщенко) та ін.

З метою розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів у Німеччині студенти вивчають такі предмети: соціальнопедагогічної (різноманітність та інклюзія, підтримка розвитку та реабілітація, педагогічна діагностика, основи психології розвитку, аспекти психології розвитку в інклюзії, професіоналізація в інклюзивній педагогіці, медичні основи олігофренопедагогічної роботи), особистісно-соціальної (робота в команді та ведення розмови, самоуправління, професіоналізм та керівництво ідентичністю), компетенція менеджменту (консультація, вчення про основи підприємництва та основи підприємницької діяльності, законодавчі основи соціально-педагогічної роботи), компетенція активності та дій (навчання на практиці, наукова робота, дослідницький проект з олігофренопедагогіки).

Також заслуговує уваги система прийому на навчання у Німеччині, а саме подача документів в режимі он-лайн, різноманітні групові завдання, профорієнтаційний тест та компетентнісна діагностика.

Підготовка вчителів початкових класів Великої Британії здійснюється в університетах, але більше 50% часу студенти проводять в школах, з якими укладені угоди про партнерство. Знання випускників британських педагогічних навчальних закладів визначається системою вимог: розуміння мети навчання відповідно до вікових та анатомо-фізіологічних, психологічних особливостей учнів; застосування методів навчання з урахуванням інтелектуального потенціалу учнів; виявлення як обдарованих, так і пересічних дітей; підготовка до національного тестування.

Система професійної підготовки вчителя початкових класів у скандинавських країнах розроблена з урахуванням потреб сьогодення. Вимоги до вчителя початкових класів, які висуває суспільство, стосуються не лише його якісної академічної підготовки на теоретичному рівні, а й практичного застосування вмінь і навичок педагога і психолога. Підготовка вчителя для роботи в інклюзивному класі здійснюється з урахуванням особливостей учнів, які навчаються у відповідному класі. Робота вчителя у класі, де є діти з особливими потребами, передбачає його вміння налагодити зв'язок між однокласниками, батьками, іншими учасниками навчально-виховного процесу. Залучення до роботи фахівців і асистента вчителя не применшує значення самого вчителя, а від його терпіння, пошуку нових форм і методів роботи залежить результат його інклюзивної практики.

Таким чином, ефективне інклюзивне навчання у початковій школі є можливим лише за умови спеціальної підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами.

Метою такої підготовки є оволодіння педагогами початкових класів загальноосвітніх шкіл [2-5] основними методиками, засобами та прийомами навчання, які використовуються в інклюзивному середовищі в умовах Нової української школи, впроваджуючи здобутки зарубіжних науковців та практиків.

Список використаних джерел:

1. Бойчук Ю. Аналіз зарубіжного досвіду розвитку інклюзивної компетентності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. *Новий Колегіум*. 2018. № 1. С. 62-67.
2. Василенко К. Дослідницька компетентність майбутнього вчителя початкових класів: структурні компоненти. *Журнал «Освітній простір України»*. 2019. № 16. С. 56-62.
3. Челнокова М. С. Особливості корекції негативних психоемоційних станів як наслідків конфліктів у навчально-виховному процесі засобами кінезіології / М. С. Челнокова, І. В. Шеремет, К. С. Василенко // Професійна освіта: методологія, теорія та технології: зб. наук. праць / [ред. колегія: Доброскок І. І. (голов. ред) [та ін.]. Переяслав-Хмельницький: ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди». 2018. Вип. 7/1. С. 243-258.
4. Bilyk V. Science preparation of future psychologists in higher education institutions: comparative analysis of Spanish and Ukrainian experience // *Web of Scholar*. 2018. № 2. P. 33-41.
5. Sheremet I., Vasylenko K. The model of training of the future teachers for prevention of pupils' vision disorders // *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society: Proceedings of the XI International Scientific and Practical Conference, March 22, 2019. Warsaw: RS Global Sp. z O.O., 2019. P. 29-34.*

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Шеремет І.В.

кандидат педагогічних наук, доцент;

Челнокова М.С.

старший викладач;

Василенко К.С.

аспірант;

Логош Ю.В.

магістрантка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ СИНДРОМУ ХРОНІЧНОЇ ВТОМИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Синдром хронічної втоми є однією з найгостріших медико-соціальних проблем, що завдають економічні та соціальні збитки суспільству.

Вивчення синдрому хронічної втоми супроводжується чималою кількістю проблем у його поясненні, оскільки він часто включає в себе різноманітні розлади і стани, що можуть помилково визначатися як один з проявів соматичних, нервових або ж психоемоційних розладів [2, с. 282].

Тому в науковій та науково-популярній літературі зустрічається чимало синонімів цього синдрому, як от неврастенія, розсіяний склероз, астенична мігрень, м'язовий ревматизм, хронічний мононуклеоз, поствірусний синдром втоми, синдром хронічної імунної дисфункції, а також деякі з основних факторів, описаних дещо образно, що характеризують і впливають на виникнення цього синдрому, а саме: «синдром нудьгуючої домогосподарки», «солдатське серце», «синдром понеділка», «синдром менеджера»,

«синдром мешканця великого міста», «екологічна хвороба», «хвороба XXI ст.» і т. д.

Водночас надзвичайна висока розповсюдженість синдрому хронічної втоми, що за даними експертів ВООЗ, досягла епідемічних розмірів, в більшості випадків пов'язується зі збільшеними інформаційними і стресовими навантаженнями на людину, а також гіпокінезією [1, с. 53].

Можна окреслити такі рекомендації щодо профілактики синдрому хронічної втоми дітей старшого шкільного віку:

1. Забезпечення достатнього відпочинку для себе і в школі, і поза нею. Під час перерви можна послухати улюблену музику, знайти зручну позу та максимально розслабитися.

2. Заняття фізкультурою. Не обов'язково повинен бути комплекс вправ. Людина може підібрати для себе улюблені вправи та виконувати їх систематично (кожен день приблизно 15 хв).

3. Дотримання раціонального харчування. Брак поживних речовин може викликати втому (особливо нестача магнію може призводити до безпричинної тривоги, дратівливості). Лікарі рекомендують випивати зранку чашку какао, а ввечері з'їдати ложку меду, запиваючи чаєм або молоком.

4. Втома може виникати через обезводнення організму. Частіше рекомендують спеціалісти пити воду, соки, морс.

5. Не обтяжувати себе надмірним виконанням справ, не братись за виконання складних справ, дозувати їх виконання [3-5].

Основними напрямками профілактики є постійна турбота про своє здоров'я, а в разі виникнення «болючої точки» слід негайно звернутися до спеціаліста (психолога, психотерапевта).

Основним принципом є систематичний відпочинок. Найважливіше не ігнорувати його, оскільки він є запорукою поліпшення і фізіологічного, і психоемоційного стану організму. Впорядкування власної роботи є важливим моментом, щоб уникнути зайвих навантажень. Дуже часто люди витрачають свої сили та виснажуються через прагнення досягнути більшого, ніж насправді їм потрібно. У кожної людини свої цілі та для них вона зазвичай не жаліє своїх внутрішніх ресурсів. У результаті постійно в людини виникає тривога – страх не досягнути поставленої цілі чи не

отримати бажане. Важливо пам'ятати, якщо людина біжить назустріч цілі й їй складно досягнути її, то варто задуматися може ця ціль тільки марево, а інколи, досягнувши її, можна отримати додаткові складнощі, а зовсім не успіх, щастя, якого очікувала. Треба обов'язково продумати процес, наблизитися до цілі спокійно, не напружуючись. Людина захистить себе, свій мозок, і в такому випадку шанси на успіх тільки збільшаться.

Цінним також є емоційний аспект реагування, тому слід відмовитися від драматизації проблем. Основним завданням для кожного є не отруювати власне життя негативом. Людина повинна чітко відділити свої позитивні та негативні думки, вона їх не контролює, а просто розмежовує.

Список використаних джерел:

1. Гехт Б. М. Синдром хронической усталости / Б.М. Гехт, Л. Ф. Касаткина, О.В. Гильванова // Неврологический журнал. Т.8. 2003. С. 52-55.
2. Очеретна О. Л. Синдром хронічної втоми як прояв соматичних захворювань та інших патологічних станів у населення України // Biomedical and biosocial anthropology. 2014. № 23. С. 281-284.
3. Челнокова М. С. Особливості корекції негативних психоемоційних станів як наслідків конфліктів у навчально-виховному процесі засобами кінезіології / М. С. Челнокова, І. В. Шеремет, К. С. Василенко // Професійна освіта: методологія, теорія та технології: зб. наук. праць / [ред. колегія: Доброскок І. І. (голов. ред) [та ін.]. Переяслав-Хмельницький: ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди». 2018. Вип. 7/1. С. 243-258.
4. Bilyk V. (2018). Science preparation of future psychologists in higher education institutions: comparative analysis of Spanish and Ukrainian experience // Web of Scholar. № 2. P. 33-41.
5. Sheremet I., Vasylenko K. The model of training of the future teachers for prevention of pupils' vision disorders // Social and Economic Aspects of Education in Modern Society: Proceedings of the XI International Scientific and Practical Conference, March 22, 2019. Warsaw: RS Global Sp. z O.O., 2019. P. 29-34.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Горошко М.О.

студентка;

Гузенко І.І.

старший викладач,

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Сучасне розуміння професії вчителя задекларовано у нових концепціях викладання предметів. Фізкультурна освіта тлумачиться як «процес активної дії не тільки на фізичні здібності людини, а й на її відчуття, свідомість, психіку, інтелект, що має соціально-психологічні прояви: позитивну мотивацію, ціннісні орієнтації, інтереси і потреби у сфері фізичної активності та здорового способу життя» [1].

Концепція фізичної культури передбачає виховання мотиваційних і поведінкових якостей, активної соціальної орієнтації на оздоровлення [2, с. 2-7]. Науковці, досліджуючи виховання та формування особистості вчителя (М. Євтух, І. Зязюн, І. Соколова, Б. Шиян, В. Ялович), звертають увагу на творчий потенціал особистості.

Фахівців фізичного виховання в Україні готують за багатоступеневою системою професійної підготовки за напрямками: вчитель фізичної культури, тренер з обраного виду спорту, фахівець з фізкультурно-оздоровчої роботи, з фізичної реабілітації, викладач з основ безпеки життєдіяльності; методист з фізичного виховання, вчитель фізичної культури, вчитель валеології [3].

Глобалізація навчання робить пріоритетними індивідуальні цінності у поєднанні із загальнолюдськими, виховання комунікативності, сприйняття розмаїття культур, розуміння та відчуття особистості. Одним із авторів цієї концепції є

американський вчений Р. Хенві. Урізноманітнення форм навчання розкриває індивідуальні особливості студентів, їхні інтереси, здібності, можливості, ціннісні і професійні орієнтації [4].

Виховання транслює національний досвід, традиції, нові підходи. Метою вищої освіти є розвиток особистості майбутнього фахівця фізичної культури, його талантів, розумових і фізичних здібностей, моральних цінностей, здатності до суспільного вибору, збагачення інтелектуального, культурного, творчого потенціалу, підвищення освітнього рівня [5].

Із сучасного досвіду викладання, головним шляхом формування особистості, її внутрішнього духовного світу є виховання на основі індивідуальних цінностей. Викладачі кафедри гуманітарних дисциплін ЛДУФК імені Івана Боберського навчають студентів розвивати критичне мислення, яке проявляється у таких компонентах, як: здатність до засвоєння нової інформації, чітке сприйняття текстових повідомлень, інтелектуальна праця, гнучкість, рефлексивність і швидка адаптація студентів до нового соціуму [6, с. 12].

В освіті не достатньо заповнена ніша національного виховання з його складовими – громадянським та патріотичним вихованням. Національне виховання молоді походить з духовної і матеріальної культури [8, с. 328-329]. Вихованню притаманні принципи гуманізму, демократизму, пріоритетності національних, загальнолюдських духовних цінностей, використання гнучкості й прогностичності [7, с. 110-115].

Викладацький колектив кафедри гуманітарних дисциплін ЛДУФК імені Івана Боберського мовними засобами практикує максимально сприятливі умови розвитку гідності студента, враховує його особисті запити.

Глибока повага до людської гідності, позитивне сприйняття індивідуальних особливостей іншої людини, визнання її прав і свобод, бажання співчувати та допомагати, намагання робити добро й піклуватися про благо людей є основними засадами гуманізму [9].

Студент у виші засвоює нові теоретичні знання на трьох рівнях. На емпіричному він отримує наукові знання; на аналітичному – самостійно доповнює наукові знання новим змістом; на прогностичному – використовує їх у різних наукових дисциплінах.

При здобутті спеціальності у сфері фізичної культури студент виконує виховні завдання (В. Маслов, Н. Зволинська): набуває знання про фізичну культуру і про людину, яка займається фізкультурно-спортивною діяльністю; вивчає досвід емоційно-ціннісних ставлень; засвоює моральні норми; практикує передавання цінностей фізичної культури іншим [10, с. 2-8].

Про світоглядні орієнтири йде мова у теорії фізичного виховання. Через емпіричний підхід студенти засвоюють методика наукових знань. Завдяки аналітичному підходу студенти пізнають засоби, а завдяки прогностичному – цілі та можливості фізичного виховання [11].

Удосконалення вищої освіти в Україні та підготовка фахівців розглядається науковцями як соціокультурний напрям. Освіта має відповідати соціально-економічним показникам ринкової економіки, враховувати політичні тенденції, стратегії, ресурси держави, освітянські програми [12].

Підготовка фахівців для фізичного виховання ґрунтовно вирішує питання формування особистості через утвердження у системі фізичного виховання національних традицій [13]. У системі освіти засобами фізичного виховання та фізкультурно-оздоровчої роботи закладаються основи фізичного, соціального та духовного здоров'я суспільства [14]. У Складовою виховання молоді є заняття масовим спортом [15].

Майбутній фахівець фізичного виховання, насамперед, є особистістю, яка навчально-виховними засобами набуває кваліфікації та здобуває спеціальність. Підготовка студентів, на думку Б. Шияна, характеризується засвоєнням компонентів професійної діяльності (дисциплін навчального плану), а не професії [16, с. 41]. Б. Шиян виокремив основні принципи підготовки майбутнього фахівця: принцип свідомості і активності, принцип доступності та індивідуалізації, принцип переходу від окремого до загального, принцип розвивального навчання [17].

Творча особистість вміє творити, управляти, пропонувати нові теорії, технології, нестандартні рішення [18]. У виші через реалізацію творчого потенціалу у художній самодіяльності особистість майбутнього вчителя фізичної культури стає гармонійною. У гуртках студенти розкриваються, гармонізують духовні потреби та інтереси.

Позанавчальні виховні заходи, до яких долучається кафедра гуманітарних дисциплін ЛДУФК імені Івана Боберського мають гуманістичну складову. Репертуар заходів підібраний із творів на соціально-моральні, світоглядні теми, відповідає молодіжному середовищу, спонукає думати, аналізувати, мати свою позицію. Студенти пишуть і свої сценарії, а це активізує їхнє мислення.

Головним у становленні особистості є формування свідомості. Ми підтримуємо думку тих дослідників, котрі вважають, що свідомість є проявом духовної життєдіяльності людини у поєднанні із пізнанням.

Курси та тренінги розвивають, формують організаційні, комунікативні, професійні якості [19]. Інноваційні концепції у галузі освіти скеровані на самоосвіту, вплив колективу, удосконалення навичок спілкування, систем цінностей; застосування творчого підходу у здатності опрацьовувати значну кількість інформації, розвивати майстерність, мати належну самооцінку. Індивідуальний професійний стиль впливає на вибір спеціалізації.

Ефективне самовдосконалення майбутніх фахівців на кафедрі гуманітарних дисциплін ЛДУФК імені Івана Боберського триває через активну співпрацю студентів і викладачів. Самовдосконалення передбачає: високий професіоналізм; інноваційний характер мислення і готовність до змін; особисту творчу спрямованість; здатність розуміти інших осіб, їхні прагнення, мотиви, інтереси; високі духовні й моральні ідеали та переконання; готовність брати на себе відповідальність; комунікативність, діловитість; знання комп'ютерної техніки [20, с. 332]. Ефективними є такі форми роботи зі студентами: спостереження, індивідуальна бесіда, аналіз результатів повсякденної діяльності, опитувальні методики, тести, проблемні ситуації. Розглянемо деякі з них.

Ділові якості студентів у трудовій діяльності проявляються у здатності знаходити найкращий підхід до розв'язання ситуацій і найкоротший шлях досягнення мети, самостійного мислення й оперативного прийняття обґрунтованих рішень, послідовного й ініціативного забезпечення виконання. Більшість провідних компаній у країнах з ринковою економікою розробляє і приймає кодекси ділової етики. Ділова етика фахівця є сукупністю принципів, правил і норм поведінки [21].

В опитуваннях та анкетуваннях студентів викладачі визначають можливості та уподобання студентів, зорганізуюють для них зустрічі з відомими особистостями. Думки студентів про вибір майбутньої діяльності та про дієвість виховних заходів було визначено з анкетування. Для опрацювання фактичного матеріалу самостійних і контрольних робіт, творчих завдань та статей у роботі застосовано контент-аналіз.

Отже, сьогодні необхідно говорити про гуманітаризацію виховного процесу, де актуалізується особистісний досвід студентів і викладачів. Гуманітаризація освіти є, справді, потребою часу. Гуманітарна педагогічна освіта повинна базуватися на єдності інтелекту і моралі, на збереженні цілісності і гармонії внутрішнього світу людини, вона є важливим способом залучення людини до духовних цінностей культури.

Список використаних джерел:

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) (896а-93-п).
2. Концепція фізичного виховання в системі освіти України // Фізичне виховання в школі. – 1998. – № 2. – С. 2-7.
3. Національна програма патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.1999 р. № 1697 (1697-99-п).
4. Крупський. Я. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій: Словн. / Я. Крупський. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 72 с.
5. Національна програма патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.1999 р. № 1697 (1697-99-п).
6. Мороченкова И. Проблемы и пути формирования критического мышления студентов университета / Мороченкова И. // Профилактика психологического насилия и манипулирования сознанием та розвиток критичного мислення в молодіжному середовищі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції / Гол. редколег. М. Слюсаревський. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2005. – С. 12.
7. Оргинський В. Педагогіка вищої школи: Навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів / Оргинський В. – К.: Центр учб. літерат., 2009. – С. 328-329.

8. Береза В. Формування ціннісних орієнтацій у студентської молоді як одна з важливих умов розвитку критичного мислення / Береза В. // Вісник Черкаського університету: Зб. наук. ст. – Вип. 146. Серія Педагогічні науки / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. — Черкаси: Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2009. – С. 110-115.

9. Круцевич Т. Предмет і зміст теорії і методики фізичного виховання: Лекція для студентів, аспірантів та слухачів підвищення кваліфікації, викладачів фізичного виховання / Круцевич Т. – К.: НУФВС, 2001. – 25 с.

10. Маслов В., Зволинская Н. Многоуровневая структура физкультурного образования – очередной указ или особая общественная необходимость / Маслов В., Зволинская Н. // Теория и практика физической культуры. – 1994. – № 12. – С. 2-8.

11. Круцевич Т. Предмет і зміст теорії і методики фізичного виховання: Лекція для студентів, аспірантів та слухачів підвищення кваліфікації, викладачів фізичного виховання / Круцевич Т. – К.: НУФВС, 2001.

12. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта України. – 2002. – 23 квіт.

13. Дехтяр В., Сущенко Л. Фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів: Навч. посібн. / Дехтяр В., Сущенко Л. – К.: Вид. ПП «Екмо», 2005. – 214 с.

14. Про Національну доктрину розвитку освіти // Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002. – Київ, 2002.

15. Про Національну доктрину розвитку освіти // Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002. – Київ, 2002.

16. Шиян Б. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Шиян Б. – К., 1997. – С. 41.

17. Шиян Б. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах: Автореф. дис.... д-ра пед. наук / Шиян Б. – К., 1997. – 50 с.

18. Сисоева С. Теоретичні і методичні основи підготовки вчителя до формування творчої особистості: Дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Сисоева С. – К., 1997. – 428 с.

19. Ніколаєв Ю. Довузівська підготовка майбутнього вчителя фізичної культури / Ніколаєв Ю. / Навч.-метод. посібн. – Луцьк: Надстир'я, 1994. – 59 с.

20. Ортинський В. Педагогіка вищої школи: Навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів / Ортинський В. – К.: Центр учб. літерат., 2009. – С. 332.

21. Матушанский Г., Цвенгер Ю. Основные характеристики психолого-педагогической подготовки и переподготовки преподавателя высшей школы на современном этапе / Матушанский Г., Цвенгер Ю. // Психологическая наука и образование. – 2001. – № 2.

Захарчук С.В.

магістрант,

Науковий керівник: Власенко О.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Соціально-економічні перетворення і рух до громадянського суспільства і правової держави висувають нові вимоги до модернізації системи освіти. У зв'язку з цим проблема формування громадянської культури на всіх етапах освітнього процесу набуває особливого значення.

Значення громадянської культури для учнів початкової школи зростає ще й тому, що такі поняття, як борг, честь, громадянськість в шкільному середовищі у величезному дефіциті, але саме їх необхідно формувати для успішного функціонування сучасного громадянського суспільства.

Громадянськість є інтерактивною якістю, яка включає в себе цілий ряд якостей, притаманних людині-громадянину: громадянська відповідальність, вміння поєднувати і підпорядковувати особисті інтереси суспільним, вміння усвідомлено і самостійно робити свій вибір, гуманізм, етнічна толерантність, патріотизм, інтернаціоналізм і т.д.

Криза громадянської культури шкільної молоді веде до духовно-моральної кризи суспільства. Саме тому виховання громадянської культури у молодших школярів є найважливішим завданням загальноосвітньої школи.

Громадянська культура – це складний сплав ціннісних, діяльнісних і особистісних аспектів, що не має однозначного і універсального визначення, який разом з тим, можна визначити як сутнісну характеристику особистості і діяльності людини, що володіє цивільним мисленням, активною громадянською позицією,

патріотичними почуттями та досвідом суспільно-корисної, патріотичної діяльності.

Громадянська культура – важлива характеристика особистості, яка зобов'язує відстоювати свою честь і гідність, честь близьких, свого навчального закладу, міста, країни. Вона стимулює учня прагнути до високих ідеалів за допомогою серйозної внутрішньої роботи, коли його вільно обрані погляди стануть особистими переконаннями. Формуванню громадянської культури особистості сприяють заняття з гуманітарних дисциплін.

Актуальність вирішення задачі формування громадянської культури учнів початкових класі визначається тим, що у навчальних планах, державних освітніх стандартах і примірних навчальних програмах має місце відбір природничого компонента освіти без урахування гуманітарної складової, що обумовлює занижену виховну насиченість, морально – психологічну спрямованість навчального процесу. У сучасних умовах актуальними ціннісними орієнтири гуманітарної освіти [1].

Реальна практика показує, що школи обмежуються в основному озброєнням учнів знаннями, вміннями і, як правило, майже не приділяють належної уваги формуванню громадянської сфери особистості майбутнього громадянина.

Підставою дослідження проблеми виявлення і реалізації виховного потенціалу навчальних дисциплін гуманітарного циклу як фактора формування громадянської культури учнів, на наш погляд, має діалектичний взаємозв'язок категорій «можливість» і «дійсність». Дані категорії характеризують дві основні сходинки в становленні та розвитку різних явищ і процесів. Крім того, в даному напрямку важлива особистість педагога, його неформальне ставлення до педагогічної праці [2].

Рішення проблеми вимагає організації певного технологічного процесу, першим етапом якої має стати ретельне вивчення і виявлення виховного потенціалу навчальних дисциплін гуманітарного циклу, який можна визначити як сукупність абстрактно існуючих можливостей ефективної реалізації виховних функцій освітнього процесу.

Наступним етапом має стати визначення комплексу умов актуалізації даного потенціалу, як науково-педагогічна конкретизація процесу переходу абстрактних можливостей реалізації функцій навчально-педагогічного процесу в реальну педагогічну практику.

Завершальною стадією є проектування, конструювання та апробацію творчого використання виховного потенціалу навчальних дисциплін гуманітарного циклу як визначального чинника переходу педагогічної можливості ефективного виховання учнів в дійсність формування громадянської культури [3].

Навчальні дисципліни гуманітарного циклу розглядають людину в його інтелектуальній, моральній, суспільній діяльності. За відображаються сферами їх можна звести у декілька груп: основи суспільних наук (Я у світі, Я досліджую світ); явища і факти мови, а також елементи лінгвістики (рідна та іноземна мови); явища і факти мистецтва, елементи науки про мистецтво (літературне читання).

Загальне призначення навчальних дисциплін гуманітарного циклу пов'язане з оволодінням учнями основами знань про історичний шлях людства, його соціальному, духовному, моральному досвіді, формуванням громадянина [4].

Потужним виховним потенціалом володіє кожна навчальна дисципліна, але гуманітарна – в першу чергу. Навчальні дисципліни гуманітарного циклу мають світоглядну спрямованість, охоплюють різні аспекти цивільних взаємовідносин, сприяють формуванню відповідального ставлення до інших громадян, утвердженню твердої громадянської позиції. Крім того, в навчально-виховному процесі засобами мистецтва відбувається формування моральних переконань учнів.

Оснovoю вирішення завдання виявлення виховного потенціалу навчальних дисциплін гуманітарного циклу складають аксіологічний та культурологічний підходи.

Аксіологічний підхід дозволяє педагогу відібрати виховний потенціал навчальних дисциплін гуманітарного циклу схвалюваним суспільством громадянських цінностей. У зв'язку з цим, предметом навчально-виховної діяльності виступають лише соціально схвалювані цінності.

Культурологічний підхід передбачає виявлення і використання педагогами позитивного досвіду соціалізації особистості, формування відповідного елемента громадянської культури учнів.

Формування соціальної та громадянської компетентності на уроках української мови в межах змістової лінії «громадянська відповідальність» спрямовано на усвідомлення громадянської активності й відповідальності, здатності до реалізації громадянських прав і обов'язків задля розвитку демократичного громадянського суспільства.

На уроках української мови та читання виховання громадянської свідомості іде через образи, вчинки літературних персонажів та історичних героїв, зображення їхніх досягнень і прорахунків, духовного життя, прагнень тощо.

На основі рідної мови в школярів найефективніше формується національна психологія, характер, світогляд, свідомість та інші компоненти духовності народу. Розпочинається ця робота ще з уроків навчання грамоти у початкових класах, коли вчитель вмilo прищеплює любов до своєї рідної мови, рідного краю, України. З історії родоводу починається історія рідного народу.

Таким чином, в сучасному навчально-виховному процесі засобами гуманітарних дисциплін необхідно формувати такі навички і компетенції: фундаментальність знань; цілісне бачення світу; толерантність; вміння працювати з мовою; наявність своєї точки зору, її обґрунтованість; здатність до рефлексії; вміння мислити в системі духовно-моральних понять; здатність до творчості; вміння мислити незалежно від предмету, що вивчається; застосування різних принципів мислення; вміння працювати з інформацією, з джерелами інформації; формування дослідницької позиції; комунікативні навички (робота в команді, спілкування); організаторські здібності (соціалізація в суспільстві).

Підсумовуючи сказане, слід зазначити: частина цього змісту виходить за рамки освітнього стандарту, але більшість розглянутих форм роботи формують ті якості особистості, які необхідні для адаптації в сучасному громадянському суспільстві.

Отже, урочна і позаурочна діяльність у процесі викладання гуманітарних дисциплін – багатий ґрунт для визначення

соціально-педагогічних аспектів патріотичного виховання підростаючого покоління [5].

Список використаних джерел:

1. Разбегаева Л.П. Ценностные основания гуманитарного образования: монография. – Волгоград: Перемена, 2001. – 289 с.
2. Газман О.С. Неклассическое формирование. От авторской педагогики к педагогике свободы // Серия «Библиотека Федеральной программы развития образования». – М.: Издательский дом «Новый учебник», 2003. – 320 с.
3. Волович Л.А., Мухаметзянова Г.В., Тихонова Л.П. Интеграция гуманитарной и профессиональной подготовки в средней профессиональной школе. Теоретико-методологические подходы. – Казань: ИСПО РАО, 1997. – 103 с.
4. Гаязов А.С. Формирование гражданина: теория, практика, проблемы: монография. – Челябинск: «Факел», 1995. – 238 с.
5. Быков А.В. Патриотическое формирование школьников при преподавании дисциплин гуманитарного цикла // Формирование школьников. – 2005. – № 10. – С. 2-7.

Цянь Кай

аспірант,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

ПОТЕНЦІАЛ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ГУМАНІСТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

У сучасному суспільстві проблема формування гуманістичної культури в широкому розумінні та в діяльності й поведінці завжди лежала у площині особливої уваги педагогів і вчених. Це зумовлено тим, що гуманістична культура пов'язана з такими фундаментальними якостями, як доброта, милосердя, терпимість, альтруїзм, здатність до співпереживання, а також готовністю надати допомогу іншій людині, розумінням цінності людського життя, прагненням до миру, добросусідства. Саме на виховання цих якостей мають бути спрямовані зусилля тих, хто здійснює професійну

підготовку майбутніх фахівців. Все це, безперечно, актуалізує проблему формування гуманістичної культури студентської молоді, пробудження її художньо-творчої діяльності.

Гуманістична культура, на нашу думку, є інтегративним утворенням, що виявляється в ціннісному ставленні особистості до інших людей, здатності до співпереживання, позитивній самооцінці, соціальній активності, самоконтролі власних дій і вчинків. Одним із головних завдань сучасної освіти є виховання у студентів гуманістичної культури, пробудження їх художньо-творчої активності.

На думку В. Сухомлинського, «...зло починається з елементарної неграмотності, з того, що людина на певному етапі свого розвитку не пізнала азбуки людської культури... ми прагнемо утверджувати в свідомості й почуттях кожної дитини важливий моральний ідеал: моя особиста гідність полягає в тому, щоб робити людям добро і не робити зла... в цьому суть морального виховання особистості, яку ми готуємо до повноцінного багатого духовністю життя» [4].

Досліджуючи потенціал художньо-творчої діяльності у формуванні гуманістичної культури особистості, зазначаємо, що художньо-творча діяльність відноситься до специфічного виду діяльності й розглядається у двох площинах: першій – як діяльність, що знаходить вираження у створенні творів мистецтва, другій – у творчому їхньому виконанні, що в кінцевому розумінні спирається на здатність, яка забезпечує процес сприймання та викликає різні за силою та глибиною відчуття, сприяє роботі творчої уяви, створює уявлення, стимулює та спрямовує саму діяльність. Рівень здатності до художньої творчості визначає готовність особистості до художньо-творчої діяльності [8].

У прикладному відношенні людина в пошуках корисного спочатку оцінює предмет, щоб потім його використати (тут головним є отримання особистої або суспільної користі, а відчуття задоволення при цьому виступає як супутник). В естетичному ж відношенні, де оцінка й використання співпадають і по суті та й у часі, відчуття задоволення від удосконалених форм, насолода – ось єдина отримана «вигода». Людина відтворює світ за законами краси безкорисно, заради духовної насолоди.

Художньо-творчий потенціал майбутніх фахівців є багаторівневою функціональною системою, що виявляється у творчій активності особистості в галузі образотворчої діяльності, зумовлена рівнем розвитку природних задатків і творчих здібностей, особливостями чуттєвого сприймання, інтелектуальною активністю, інтересами й внутрішніми потребами та творчою ініціативою в їхній взаємодії [3].

Розуміння сутності художньо-творчої діяльності невід'ємне від розуміння структури природи, людини, поглядів у суспільстві, ставлення до інших. До прикладу, художньо-творча діяльність дозволяє гармонійно поєднувати логічні та інтуїтивні процеси, важливі для психічного й духовного здоров'я людини. Художня творчість, яка виникає в зоні безпосереднього чуттєвого контакту людини з навколишнім світом, удосконалює здатність бачити, споглядати, відчувати, дає свободу грі фантазії, розвиває уявлення, образне мислення, нагадує про гармонію, недосяжну системному аналізу, активізує прояви інтуїції [2].

З огляду на це, розвиток художньо-творчого потенціалу особистості багато в чому залежить від розкриття закладених у неї можливостей здійснювати художньо-творчу діяльність, яка тісно пов'язана зі знанневим та емоційним компонентами та її загальною культурою. Під впливом умов освітнього середовища формується потреба художньо-творчої інтерпретації отриманих знань. Відтак, розвиток художньо-творчого потенціалу особистості студента залежить від створення у закладі вищої освіти атмосфери творчості, відкритості та позитиву. Така атмосфера сприяє розвитку у студентів самостійності, активного пізнання нового, застосування отриманих знань на практиці. Основою для активізації художньо-творчого потенціалу майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки є інтелект, рівень знань, уява та емоції.

Успішна професійна діяльність, реалізація творчого потенціалу майбутніх фахівців можуть бути успішними лише за умови цілеспрямованої й педагогічно організованої художньо-творчої діяльності [1]. Художньо-творча діяльність є видом діяльності, результативність якої визначається рівнем загального розвитку особистості, ступенем емоційно-художньої сприйнятливості, готовністю

і здатністю художнього сприйняття, самостійного створення та втілення твору мистецтва, ставлення до світу й інших людей.

Таким чином, у процесі художньо-творчої діяльності в особистості формується ціннісне ставлення до світу, її результати виявляються у самостійній художній творчості. Ефективними умовами формування художньо-творчого потенціалу майбутніх фахівців визначаємо стимулювання розвитку художньо-творчого потенціалу особистості шляхом, створення необхідного середовища; застосування ефективних методів і форм організації художньо-творчої діяльності; високий рівень розвитку художньо-творчого потенціалу особистості викладача закладу вищої освіти, його гуманістичної культури. Тому природно, що наразі очевидно необхідність того, щоб моральні й культурні цінності зайняли гідне місце у змісті освітньої діяльності, в якій гуманістична культура особистості дозволяє в сукупності представляти усвідомлення і розвиток у неї гуманістичних, художньо-естетичних прагнень та гуманної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Глазков В.В. Психологические особенности художественно-творческой деятельности. Москва, 2011. URL: <http://www.superinf.ru> (дата звернення: 19.09.2019).
2. Коновальчук М. В. Розвиток художньо-творчих здібностей молодших школярів як передумова становлення духовної еліти в Україні. URL: http://tdo.at.ua/publ/rozvitok_tvorchosti/rozvitok_khudozhno_tvorchikh_zdibnostei/4-1-0-15 (дата звернення: 19.09.2019).
3. Лихвар В.Д., Лихвар І.І. Розвиток художньо-творчого потенціалу молодших школярів у процесі образотворчої діяльності. *Вісник ХДАДМ*. 2010. № 1. С. 131–134.
4. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину. Вибрані твори в 5-ти т. Т.2. Київ : Радянська школа, 1976. С. 149–416.
5. Тернопільська В.І. Теоретичні засади реалізації ціннісного підходу у вихованні особистості. *Нові технології навчання*. 2016. Вип. 88. ч. 2. С. 118-121.
6. Тернопільська В.І. Зміст та особливості формування національного самоствердження особистості. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2016. № 6(303). Ч. 1. С. 293–300.
7. Тернопільська В.І. Культура особистісного самовизначення як предмет наукового дослідження. *Нові технології навчання*. 2015. Вип. 86. Ч. 1. С. 160–163.
8. Якуба Ю.В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження художньо-творчої діяльності школярів у хореографічному колективі. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 2018. Вип. 1(11). С. 54–62.

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Каленюк К.І.

студентка;

Новак М.І.

студентка,

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

СИСТЕМА РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема розвитку обдарованості набула актуальності за останні 5 років, коли почали створюватися умови для максимального розвитку дітей і виникла необхідність виявлення їх здібностей. Саме в цей час розпочався пошук форм та методів роботи з обдарованими дітьми. На сучасному етапі розбудови освіти можна спостерігати підвищений інтерес до проблем обдарованості, її виявлення, навчання та системи роботи з ними.

Розвиток інтелектуальних і творчих здібностей відбувається інтенсивніше в дошкільному віці, ніж за наступних років. У цей період закладається основа для подальшого розвитку особистості, фундамент для знань, формується підґрунтя для інтенсивного інтелектуального розвитку, тому педагогічні помилки періоду дошкільного дитинства важко виправляти в майбутньому. Про це свідчать психолого-педагогічні дослідження Л.С. Виготського, Л.А. Венгера, Д.Б. Ельконіна, Г.С. Костюка, М.М. Поддякова, Л.А. Венгера, Н.О. Ветлугіної, В.В. Давидова, О.М. Дьяченко, В.К. Котирло, О.І. Кульчицької, С.О. Ладивір, Д.Ф. Ніколенко та ін.

Аналіз досліджень і публікацій психолого-педагогічної літератури, в яких відображено розв'язання проблеми обдарованості показало, що дану проблему вивчали як зарубіжні (Ф. Баррон, Б. Блум, Дж. Гілфорд, Дж. Керрол, П. Торренс й ін.), так і вітчизняні психологи: І.С. Аверіна, Б.Г. Ананьєв, Д.Б. Богоявленська,

О.Л. Музыка, Я.О. Пономарьов, Р.О. Семенова, М.О. Холодна, Г.Д. Чистякова, Н.Б. Шумакова, О.І. Щербланова, В.С. Юркевич й ін.

Першочергове завдання вихователя – знайти, розкрити та сприяти розвитку здібностей дитини. Однак, можливості дошкільного віку реалізуються недостатньо. Багато обдарованих дітей без відповідної підтримки, без стимулювання їх розвитку не можуть досягнути того високого рівня, на який вони потенційно здатні. Потрібна спеціальна допомога та підтримка педагогів і психологів у розвитку обдарованої особистості. Обдаровані діти повинні мати можливість максимально розкрити свої здібності і одержати всебічну підтримку від компетентних вихователів і батьків.

Мета дослідження – полягає в науковому обґрунтуванні та дослідженні особливостей системи роботи з обдарованими дітьми дошкільного віку в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.

Обдарована дитина – це дитина, яка вирізняється яскравими, іноді видатними досягненнями (або має внутрішні передумови для таких досягнень) у тій чи іншій сфері діяльності.

До ранніх виявів обдарованості дитини належать: потужна енергійність, значна фізична, розумова і пізнавальна активність; порівняно низькі втомлюваність і потреба у відпочинку; раннє навчання ходьби та інших рухів; інтенсивний розвиток мовлення; допитливість, прагнення до експериментування; легке і швидке засвоєння та використання нової інформації. Ознаки обдарованості – це ті особливості обдарованої дитини, які виявляються в її реальній діяльності й можуть бути оцінені під час спостереження за її діями.

У закладах дошкільної освіти для виховання обдарованих дітей необхідно використовувати індивідуальні програми з урахуванням особливостей дітей, їхніх нахилів та інтересів. Ці програми мають розвивальний характер навчання. Оскільки відсутня цілісна система навчання й виховання обдарованих дітей у закладах дошкільної освіти, педагоги змушені самостійно шукати нові шляхи розвитку здібностей, таланту обдарованої дитини. Однак, під час роботи з обдарованими дошкільниками постійно виникають педагогічні й психологічні труднощі, зумовлені віковою та прихованою обдарованістю, безліччю суперечливих теоретичних підходів і

методів, варіативністю сучасної освіти, відсутністю об'єктивних методик виявлення обдарованості у дитячому віці.

Система роботи з обдарованими дітьми повинна включати: ряд завдань, а саме: сприяти розвитку кожної особистості; якомога раніше виявляти обдарування кожної дитини і максимально сприяти їхньому розвитку. Важливо використовувати різноманітні методи виявлення інтересів і здібностей дітей і надалі розробити систему роботи з дітьми відповідно до їхньої обдарованості.

Обдарована дитина потребує до себе підвищеної уваги тому, що їй властиві особливі риси характеру, особливості в мисленнєвій сфері і в навчальній діяльності. Обдарованість не може розвиватися з нічого. Вона завжди розвивається на основі діяльності, яка є улюбленою для дитини. Якщо дитина має стійкий інтерес до якоїсь діяльності, це завжди знак, що в неї може бути виявлений той чи інший тип обдарованості. Тому педагоги, помічаючи обдарованість дитини (інтелектуальну, творчу, будь-яку) мають розширювати діапазон педагогічної підтримки можливого вибору обдарованої дитини, а не звужувати і наперед не визначати його, не маніпулювати, а давати можливість обирати.

Діяльність педагогів закладу дошкільної освіти повинна бути спрямована перш за все на максимальний прояв природних здібностей дітей з попереднім вивченням їх, на творчий розвиток і становлення особистості кожної дитини з урахуванням її бажань, інтересів і здібностей при збереженні права кожного на свій власний унікальний шлях розвитку. Педагог сам повинен наодинці приймати рішення, яке позитивно вплине на виявлення і розвиток талановитої дитини, а може, і обдарованої. Тільки час встановить межу і різницю між обдарованістю і талантом.

У нашому дослідженні також зазначено, що важливість у розробці комплексної системи роботи з обдарованими дітьми належить методичному навчання педагогічного колективу з проблеми виявлення обдарованих дітей. Для цього необхідно проводити консультації, тренінги, семінари – практикуми щодо питань розвитку творчості дітей дошкільного віку. В закладі дошкільної освіти повинен відбуватись постійний пошук обдарованих дітей. Виявлення обдарованості дітей в ЗДО проводиться за допомогою алгоритму психодіагностичного обстеження:

- 1) спостереження;
- 2) анкетування, тренінги, семінари;
- 3) використання діагностичних методик, що оцінюють рівень розвитку пізнавальної активності та здібностей; та рівень розвитку розумових здібностей.

Значну роль у процесі розвитку і навчання обдарованих дітей відіграють батьки. Тому важливо, щоб батьки стимулювали та активно впливали на хід розвитку, навчання і виховання обдарованих дітей.

Для цього в дошкільному закладі потрібно проводити такі форми роботи з батьками:

- 1) індивідуальні консультації психолога та вихователів;
- 2) «круглі столи», тренінги, лекції;
- 3) забезпечення батьків методичною літературою;
- 4) анкетування;
- 5) творчі виставки дітей.

Кожна обдарована дитина своєрідна та унікальна. Тому не існує універсальних методів, що виявляють будь-яку обдарованість дитини. Висновки про обдарованість дитини можна робити тільки на підставі великої кількості здобутих результатів. При чому такі висновки не можуть бути остаточними.

Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні шляхів організації діяльності обдарованих дошкільників у спільній роботі сім'ї та закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел:

1. Вовчик-Блакитна Л.О. Обдарованість, як норма дитячого розвитку / Л. О. Вовчик-Блакитна // Вихователь – методист дошкільного закладу. – 2011. – № 5. – С. 4-6.
2. Костю С.Й. Робота з обдарованими дітьми: навчально-методичний посібник для студентів денної/заочної форми навчання напряму підготовки «Практична психологія» / С.Й. Костю. – Мукачево: МДУ, 2017. – 81 с.
3. Загребельна О.О. Дослідження проявів інтелектуальної та творчої обдарованості: теоретичний аналіз / О.О. Загребельна // Обдарована дитина. – 2008. – № 8. – С. 63-64.
4. Кульчицька О.І. Дагностика рівня розвитку творчих здібностей / О.І. Кульчицька // Обдарована дитина. – 2007. – № 1. – С. 42-44.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Топольник Я.В.

доктор педагогічних наук, доцент,

професор кафедри,

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,

м. Слов'янськ

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ

Проблемно-пошукові методи, які сприяють успішній організації пошукової, творчої, наукової діяльності, під час підготовки майбутніх магістрів в галузі освіти можуть бути реалізовані через форми проектної діяльності, веб-квесту, вебінару, методи візуалізації та створення е-портфолію – методи, що вимагають активного використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Розглянемо докладніше метод проекту.

Метод проекту – технологія організації освітніх ситуацій, під час вирішення яких студенти розв'язують значуще для їхньої майбутньої професійної діяльності завдання [3], метод, в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити [1]. Метод проектів передбачає інтенсивне формування навичок ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі у науково-дослідницькій діяльності, оскільки сутність цього методу полягає в організації самостійної (індивідуальної чи групової) дослідницько-пошукової діяльності студентів з оформленням кінцевого продукту. Результатом проекту, створеного із використанням засобів ІКТ, може бути

е-портфоліо, мультимедійна презентація, інтерактивний мультимедійний плакат тощо.

Як вказують науковці, які вивчають метод проектів як одну із сучасних навчальних технологій (В. Вербицький [2], Н. Волкова [3], М. Кадемія [4], О. Сисоєва [5], А. Хуторський [6] та ін.), метод виник у другій половині XIX ст. під впливом ідей Дж. Дьюї, В. Кілпатріка, Е. Торндайка в США. Метод проектів характеризують як «навчання через діяння», оскільки той, хто навчається, включається в активний пізнавальний процес.

Ми повністю погоджуємося з Н. Волковою, яка вказує, що наразі метод проектів розглядається як інструмент, що створює унікальні передумови для розвитку ключових компетентностей (зокрема інформаційно-комунікаційної), самостійності студента в досягненні нового, стимулюючи його природну допитливість і творчий потенціал [3]. Особливо важливим є навчально-пізнавальний, дослідницький характер проектної діяльності, яка передбачає застосування знань у варіативних ситуаціях; розуміння причинно-наслідкових зв'язків, співвідношення частин і цілого; наведення аргументів та доказів, перегрупування окремих частин і створення нового цілого тощо.

За метою та характером проектної діяльності розрізняють інформаційні, дослідницькі, практико-орієнтовані, телекомунікаційні проекти та ін.

Дослідний проект складається з етапів, які відтворюють хід наукового дослідження: обґрунтування актуальності обраної теми; визначення проблеми, предмета, об'єкта, цілей і завдань дослідження; висунення гіпотези з подальшою перевіркою; обговорення отриманих результатів. Рекомендується використовувати методи моделювання, соціологічного опитування, тестування тощо.

Інформаційний проект передусім спрямований на здобуття, аналіз і узагальнення інформаційних даних про певний об'єкт, результатом чого може бути наукова публікація, створення інформаційного середовища. Для пошуку інформації використовуються бібліотечні фонди, засоби масової інформації, електронні бази даних, методи анкетування та інтерв'ювання, презентація інформаційного проекту

вимагає оприлюднення (наукова доповідь, публікація, розміщення у мережі Інтернет або локальній мережі, телеконференція).

Практико-орієнтований проект завжди зорієнтований на результат (навчальний посібник з певної дисципліни, методичні рекомендації або комплекс діагностичних завдань з певного курсу та ін.). Реалізація практико-орієнтованого проекту вимагає не лише презентацію результатів, а й можливих способів їх впровадження в практику. Рекомендується зовнішнє оцінювання такого роду проекту для вивчення надійності його використання на практиці і здатності вирішити поставлену проблему.

Телекомунікаційний проект організовується на основі комп'ютерної телекомунікації, виконується з використанням електронної пошти, засобів телеконференції й мережі Інтернет для множинних, систематичних або тривалих спостережень за певним соціальним явищем; для вивчення й аналізу явищ, фактів, подій, що відбулися в різних місцевостях чи в різному часовому просторі для виявлення певної тенденції, розробки пропозицій; спільної творчої розробки ідеї.

Вважаємо за необхідне дотримуватися певних вимог до використання проектної технології в науково-дослідній роботі майбутніх магістрів:

- формулювання актуальної проблеми (завдання), яка вимагає дослідницького пошуку;
- професійна значущість передбачуваних результатів;
- використання різноманітної самостійної діяльності студентів (індивідуальна, парна, групова);
- структурування змісту проекту та визначення результатів окремих його етапів;
- активне використання дослідницьких, пошукових та проблемних методів, зорієнтованих на практичний результат;
- дотримання певного алгоритму дій: вибір методів дослідження, обговорення способів оформлення кінцевих результатів, збір, систематизація й аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, оформлення результатів, їх презентація, висновки, висування нових проблем дослідження.

Наголосимо на значущості презентації (захисту) проектів, що може бути реалізовано у формі доповіді з мультимедійним супроводом (презентація PowerPoint, Prezy, розроблені інтелектуальні карти, інтерактивні плакати тощо) і демонструвати сформовані навички візуалізації та унаочнення результатів наукового пошуку.

Наведемо орієнтовну тематику проектів, які доцільно використовувати в системі підготовки майбутніх магістрів в галузі освіти:

- інформаційний проект «Рух української освіти до європейського освітнього простору» на основі аналізу освітніх документів (вітчизняних і зарубіжних) з питань цифровізації освіти;
- дослідницький проект «Соціальні мережі для життя, навчання й науки» (опитування з подальшим аналізом результатів);
- дослідницький проект «Цифрова культура: нова форма чи новий зміст?» (анкетування з подальшим аналізом результатів);
- практико-орієнтований проект «Опануємо Publisher: створення електронного посібника (ЕНМК)»;
- практико-орієнтований проект «Опануємо Publisher: випуск листівок та афіш, інформаційних листів конференцій та сертифікатів учасників, створення Web-сторінок»;
- телекомунікаційний проект з розвитку міжкультурної комунікації «My Homeland. Discover the pleasure» (для майбутніх викладачів-філологів);
- телекомунікаційний проект «Опануємо Corel Draw» (створення логотипів навчальних курсів, афіш та мистецьких анонсів);
- практико-орієнтований проект: «Опануємо MovieMaker» (відвідати конференцію, наприклад (не)конференцію EdCamp: зібрати фото, відеоматеріали, змонтувати відеофільм);
- дослідницький проект «Віртуальна подорож разом з Григорієм Сковородою» (подорож містами, де побував Г. Сковорода, порівняння спостережень філософа й сучасних вражень);
- дослідницький проект «Живі національні символи» (вивчення національної та державної символіки, пов'язаної з

зображенням тварин чи рослин, оформити у вигляді веб-сайту чи блогу);

– дослідницький проект «Говоримо українською правильно» (знайти в ЗМІ приклади оголошень, реклами з мовними помилками, відкоментувати й відкоригувати, додати роздуми про значення рідної мови; добрати прислів'я, приказки, влучні вислови про мову, оформити у вигляді доповіді з презентацією).

Отже, ефективність використання методу проектів під час підготовки майбутніх магістрів в галузі освіти впливає на розвиток навичок комунікації, стимулювання наукового та творчого пошуку, формування самостійності та самоорганізації науково-дослідницької діяльності, розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
2. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. Москва : Высш. шк., 1991. 207 с.
3. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
4. Кадемія М. Ю., Сисоева О. А. Інтерактивні засоби навчання: навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ «Планер», 2010. 217 с.
5. Сисоева С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
6. Хуторской А. В., Андрианова Г. А., Скрипкина Ю. В. Эвристическая стратегия дистанционного образования человека: опыт реализации. *Интернет-журнал «Эйдос»*. URL: <http://www.eidos.ru/journal/2013/0329-10.htm> (дата звернення: 16.03.2017).

Наукове видання

**ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ: ІСТОРІЯ
РОЗВИТКУ, СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
II НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: В. Удовиченко

Контактна інформація організаційного комітету:
73005, Україна, м. Херсон, а/с 20,
Науковий журнал «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 31.03.2020. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 6,51. Тираж 100. Замовлення № 0420-64.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.